

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Чортківський інститут підприємництва і бізнесу
Кафедра обліку і аудиту ЧПБ

Хортик Юрій Степанович
Формування фінансової звітності та аудит фінансового стану
підприємства

спеціальність: 8.03050901 – Облік і аудит
магістерська програма – Облік і аудит в промисловості
Дипломна робота за освітньо-кваліфікаційним рівнем „магістр”

Виконав студент групи
ОПчзм-51
Ю. С. Хортик

Науковий керівник:
к.е.н., доц. Сагайдак Р. А.

Дипломну роботу допущено до
захисту:

----- 2013 р.

В.о. завідувача кафедри
_____ П. Я. Хомин

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I ЗНАЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Сутність, значення фінансової звітності та вимоги до неї	7
1.2. Звітність підприємства: склад та класифікація	13
1.3. Користувачі та принципи підготовки фінансової звітності	19
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ II МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	30
2.1. Методика складання Балансу та Звіту про фінансові результати ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”	30
2.2. Порядок складання Звітів про рух грошових коштів та про власний капітал	51
2.3. Розкриття інформації у Примітках до фінансової звітності та у звітності за сегментами	60
Висновки до розділу 2	69
РОЗДІЛ III АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	71
3.1. Організація та методика аудиту фінансової звітності	71
3.2. Економічний аналіз фінансового стану та показників діяльності ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”	85
3.3. Вдосконалення формування фінансової звітності за допомогою функціонування програмних технологій	99
Висновки до розділу 3	105
ВИСНОВКИ	106
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	109
ДОДАТКИ	117

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток ринкових відносин у суспільстві зумовлює нові принципи управління промисловим виробництвом. В умовах ринкової економіки промислове підприємство здійснює свою господарську діяльність самостійно, але конкуренція змушує виробника враховувати інтереси і запити споживачів і виробляти ту продукцію, яка потрібна покупцеві. Умови ринку позбавляють привілеїв стратегічної безвідповідальності. Необхідно враховувати економічну ситуацію, законодавчі та нормативні акти, що обумовлюють правила ведення виробничої діяльності, а також кон'юнктуру ринку, приймати вирішальні, довготермінові стратегічні рішення.

На сьогодні відсутня єдина методологія оцінки фінансового стану підприємств на основі форм річної звітності, складених за національними стандартами бухгалтерського обліку. У зв'язку з цим актуальним буде вирішення спірних питань у царині методології формування фінансової звітності, її аудиту, аналізу та оцінки фінансового стану.

Основним джерелом аналізу фінансового стану підприємства є фінансова звітність. Остання надає економічну інформацією про виробничу і фінансово-господарську діяльність підприємства.

Одним з інструментів з'ясування конкурентноздатності є аудит та аналіз фінансового стану підприємства.

Розвиткові теорії і практики формування фінансової звітності, її аудиту та аналізу фінансового стану підприємства присвячені праці вітчизняних дослідників: Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, В.М. Жука, В.Н. Зоріної, М.В. Кужельного, С.Ф. Кузнецова, В.С. Леня, А.В. Ринді, І.І. Сахарцевої та інших.

Метою магістерської роботи є вивчення теоретичних засад і практичного досвіду організації складання фінансової звітності, методики аудиту фінансової звітності й аналізу фінансового стану та розробка рекомендацій щодо їх вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- систематизувати вимоги до звітності та узагальнити класифікацію звітності;
- дослідити питання організації фінансової звітності суб'єктами господарської діяльності;
- обґрунтувати етапи підготовки, складання, затвердження та подання фінансової звітності суб'єктами господарювання;
- дослідити питання методики аудиту фінансової звітності і техніки проведення аналізу фінансового стану на підприємстві.

Об'єктом дослідження є організація і методика складання, подання і аудит фінансової звітності та аналіз фінансового стану в Державному підприємстві „Чортківський комбінат хлібопродуктів” Державного агентства резерву України (далі ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”).

Предметом дослідження є організація і методика складання, затвердження подання і аудит фінансової звітності та аналіз фінансового стану суб'єктів господарювання.

Теоретичною і методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання, економічна теорія, законодавчі акти, нормативно-правові документи, що регламентують діяльність промислових підприємств, а також організацію звітності на них, міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності. В процесі дослідження використані публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, рекомендації науково-дослідних установ, річні фінансові звіти. При написанні роботи застосовано абстрактно-логічні, економіко-статистичні методи, способи моделювання, порівняння, групування, графічного зображення.

У магістерській роботі одержані результати, які вдосконалюють теоретичні та практичні засади формування та аудиту фінансової звітності суб'єктів господарювання, їх організацію та методику. Найбільш суттєві теоретичні та практичні результати, що мають наукову новизну полягають в наступному:

- узагальнено класифікацію звітності та систематизовано вимоги до її формування;
- досліджено організацію фінансової звітності на ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”;
- обґрунтовано етапи підготовки, складання, затвердження та подання фінансової звітності досліджуваного підприємства;
- дано критичну оцінку стану контролю на підприємстві та запропоновані напрями його удосконалення;
- систематизовано інформацію щодо проведення аналізу фінансового стану ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” та конкретизовано методику його здійснення.

Практичне значення одержаних результатів. Використання на практиці розроблених у магістерській роботі пропозицій дозволить упорядкувати ведення бухгалтерського обліку, облікову політику підприємства, належно організувати складання, затвердження і подання фінансової звітності, уніфікувати методику аудиту й економічного аналізу фінансового стану ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”.

Апробація результатів дипломної роботи. За результатами магістерського дипломного дослідження опубліковано наукову статтю на тему: „Користувачі фінансової звітності підприємств”.

Обсяг та структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаної літератури. Вона викладена на 107 сторінках, ілюстрована 10 таблицями, 19 рисунками та 13 додатками. Список використаної літератури включає 81 найменування, поданих на 8 сторінках.

У вступі окреслено наукове обґрунтування актуальності і значення обраної теми, сформовано мету, завдання, предмет і об’єкти дослідження, наведено перелік застосованих методів дослідження, розкрито сутність теми, її значущість, підстави та вихідні дані для розроблення теми, розкрито необхідність проведення дослідження, структура дипломної роботи

В першому розділі розкрито сутність, значення та організація фінансової звітності підприємств вимоги до неї, показано склад та класифікацію звітності промислового підприємства принципи підготовки звітності та її користувачі.

Другий розділ присвячений методиці формування Балансу, Звіту про фінансові результати, Звітів про рух грошових коштів та рух власного капіталу, порядок розкриття інформації у примітках до фінансової звітності та у звітності за сегментами. Виокремлено особливості формування фінансової звітності в умовах функціонування автоматизованого робочого місця.

В третьому розділі розкрита організація і методика аудиту фінансової звітності, проаналізовано фінансовий стан ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”, на базі якого проводилися дослідження та запропоновані напрями удосконалення організації і методики формування та аудиту фінансової звітності.

Висновки роботи містять стислий виклад зроблених оцінок та узагальнень під час аналізу, наголошення на якісних і кількісних показниках здобутих результатів, викладено рекомендації щодо їх використання.

РОЗДІЛ І

ЗНАЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, значення фінансової звітності та вимоги до неї

Господарська діяльність кожного підприємства вимагає планування, управління і контролю. Щоб керувати підприємством різних форм власності і всім народним господарством України, необхідно мати інформацію про господарську діяльність кожного підприємства. Одним із основних джерел такої інформації є звітність.

Для відображення у звітності різнобічної господарської діяльності господарюючих суб'єктів вона складається на підставі даних всіх видів господарського обліку: оперативно-технічного, статистичного та бухгалтерського.

Звітність як економічна категорія трактується у двох розрізах. М.В. Кужельний наголошує, що „з одного боку, вона є економічною інформацією про виробничу і фінансово-господарську діяльність підприємства. З іншого боку, звітність як елемент методу бухгалтерського обліку – це метод узагальнення і подання інформації про результати діяльності підприємства. Складанням звітності завершується обліковий цикл бухгалтерського опрацювання даних” [30, с. 34].

Отже, звітність – це впорядкована система взаємопов'язаних показників, що відображають умови і результати господарської діяльності підприємств, їх фінансовий стан на певні дати (як правило, на початок та кінець звітного періоду) та сукупність способів і прийомів узагальнення даних поточного обліку.

В.Н. Зоріна зазначає що метою складання фінансової звітності є „надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух

грошових коштів підприємства. Вона складається шляхом підрахунку, групування і спеціальної обробки даних поточного бухгалтерського обліку і є завершальною його стадією” [25, с. 27].

Сутність, мета й вимоги та принципи побудови фінансової звітності запропоновані на рис. 1.1.

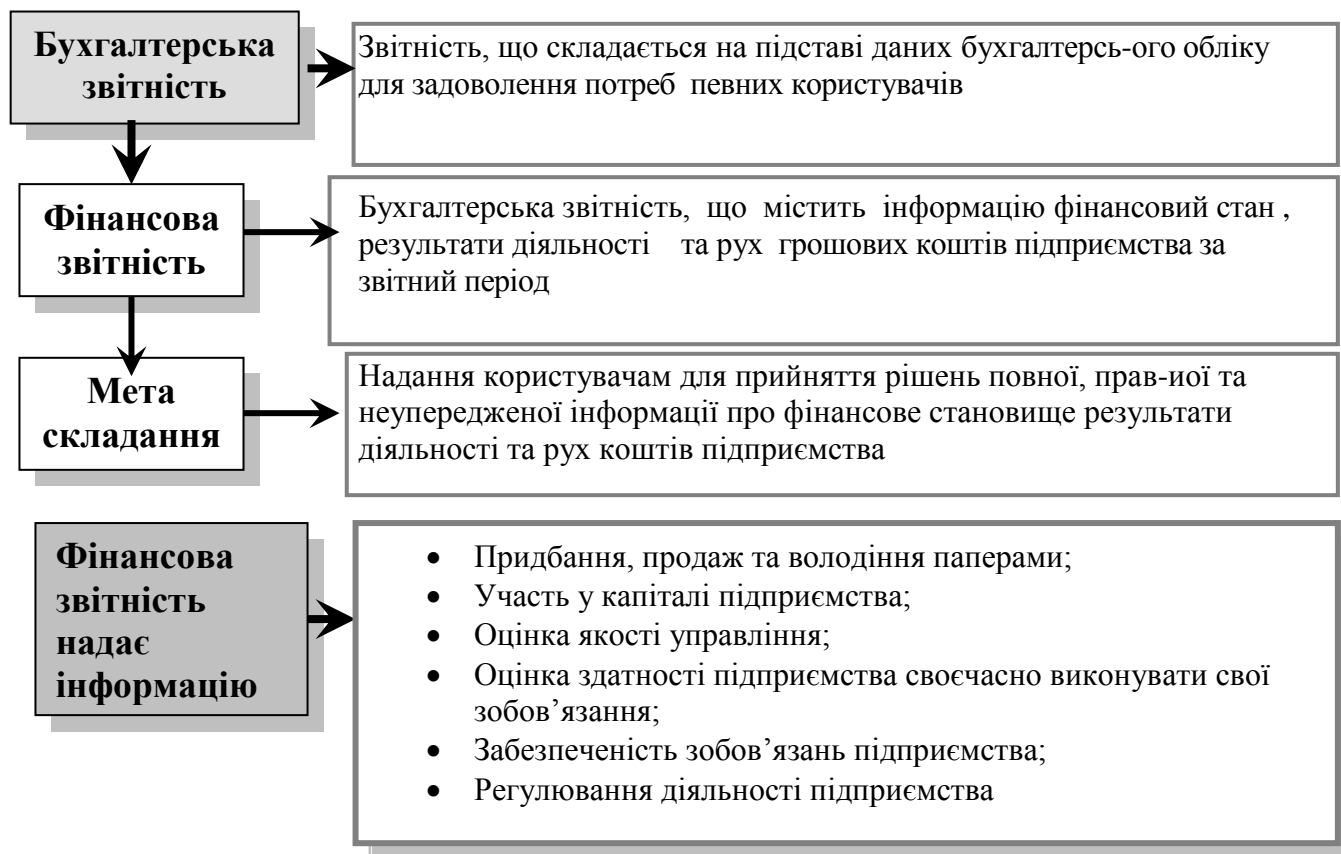

Рис.1.1. Сутність, мета та інформаційна база побудови фінансової звітності

Повнота інформації фінансової звітності забезпечується відображенням усіх операцій в системі бухгалтерського обліку.

Правдивість інформації фінансової звітності забезпечується відображенням господарських операцій за їх сутністю, а не тільки за юридичною формою.

Неупередженість інформації фінансової звітності забезпечується тим, що не допускається перекозень показників. Таким чином, фінансова

звітність підприємства повинна задовольняти інформаційні потреби користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб.

Законом „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” (статті 8-11) визначено склад та елементи фінансової звітності [22].

Фінансові звіти містять статті, склад і зміст яких визначається відповідними положеннями (стандартами).

Стаття – це елемент фінансового звіту, який відповідає критеріям, установленим положеннями (стандартами).

Стаття наводиться у фінансовій звітності, якщо вона відповідає двом критеріям:

- існує ймовірність надходження або вибуття майбутніх економічних вигод, пов'язаних з цією статтею;
- оцінка статті може бути достовірно визначена.

Якщо підприємство має у своїй структурі філії, представництва, відділення або інші відособлені підрозділи, то їх показники повинні бути включені до фінансової звітності цього підприємства.

Фінансова звітність підприємств є основним джерелом інформації про його майно і фінансовий стан, яка необхідна для прийняття дієвих управлінських рішень. Тому звітність повинна відповідати певним якісним характеристикам, які наведені на рис. 1.2.

Державне регламентування звітності полягає в тому, що для усіх галузей економіки і підприємств встановлюються єдині показники і єдині форми звітності, принципи складання і терміни подання. Це необхідно для узагальнення показників звітності окремих підприємств в межах галузей економіки за загальним класифікатором галузей економіки Держкомстату України.

Обов'язковість подання звітності впливає із самої природи функціонування ринкової економіки. Будь-яке підприємство займається

діяльністю, яка незаборонена чинним законодавством і зобов'язане подавати звітність до відповідних органів у встановлений термін і у визначеному обсязі та складі. Це необхідно для формування загальнодержавних показників розвитку економіки регіонів і України в цілому та контролю розрахунків з державною податковою системою.

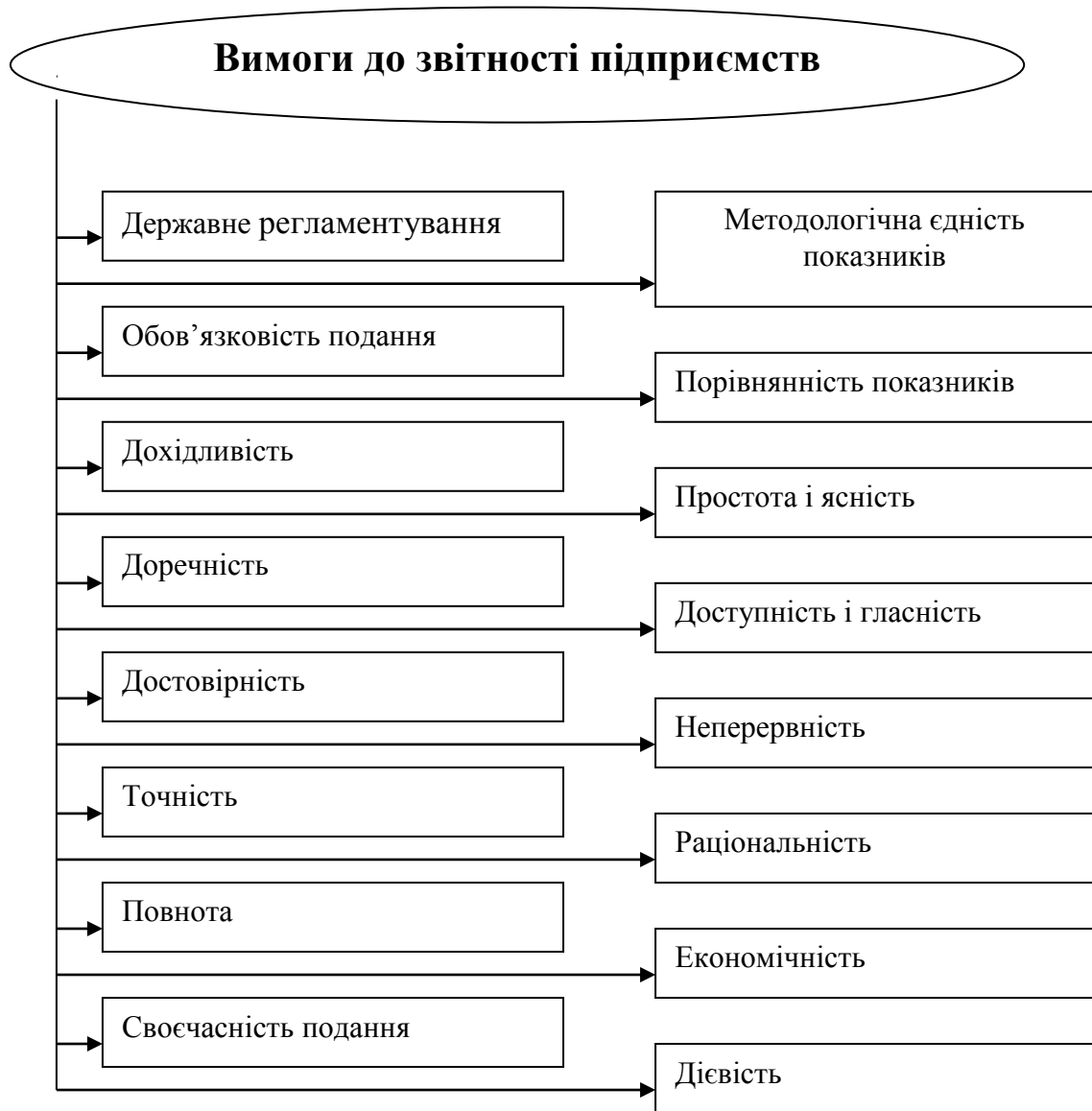

Рис. 1.2. Вимоги до звітності підприємств в Україні

Дохідливість звітності розрахована на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації.

Доречність інформації є однією з головних вимог. Звітна інформація вважається доречною (корисною), якщо вона здатна вплинути на вартісну

оцінку або на рішення, яке приймається в даний час або на майбутній період, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені в минулому.

Достовірність інформації забезпечується тим, що в „бухгалтерському обліку всі записи здійснюються на підставі належно оформлених документів, а перед складанням річної звітності проводиться інвентаризація майна, грошових коштів і розрахунків. Достовірність інформації може підтверджуватися аудиторським висновком” [34, с. 157].

Точність звітності забезпечується правильним відображенням даних на рахунках синтетичного та аналітичного обліку і у відповідних звітних формах та взаємо узгодженістю показників, відображених у формах звітності.

Повнота звітності – це необхідність і обов’язковість заповнення всіх реквізитів та показників форм звітності. У випадках незаповнення окремих рядків (граф) через відсутність активів, пасивів або операцій у цій статті (рядку, графі) – вона прокреслюється.

Своєчасність подання звітності необхідна для прийняття правильних управлінських рішень. Своєчасність одержання власником (засновником) звітних даних в умовах ринкової економіки набуває особливої актуальності.

Адже звітність забезпечує власника інформацією про фінансовий стан підприємства, про величину прибутку та дивідендів. Несвоєчасне подання звітності може призвести до необґрунтованих або неправильних рішень.

Методологічна єдність розрахунку показників звітності регламентується державою і обов’язкова для всіх підприємств, незалежно від виду діяльності і форми власності. Так методи оцінки активів залишаються постійними протягом фінансового року, що забезпечує порівняння показників звітності всіх галузей народного господарства держави.

Це дозволяє їх узагальнювати, групувати, аналізувати і одержувати достовірну інформацію для оцінки роботи підприємств або галузей.

Порівнянність показників звітності забезпечується єдиною методологією планування, обліку господарської діяльності та звітності. Звітність повинна бути порівнянною з показниками попередніх звітних періодів, років, оскільки без цього неможливі узагальнення. Це має суттєве значення при проведенні аналізу та розробці перспектив розвитку галузей, підприємств, складанні бізнес-планів [28, с. 318].

Простота і ясність звітності полягає в створенні таких форм звітів, які б не мали надмірної інформації і були зрозумілими працівникам підприємств, акціонерам, інвесторам.

Доступність і гласність звітності полягає в тому, що з показниками фінансової звітності ознайомлюється весь трудовий колектив підприємств. Фінансова звітність підприємств підлягає оприлюдненню, а звітність акціонерних товариств відкритого типу – публікації у друкованих засобах масової інформації. Гласність звітності в Україні забезпечується також систематичною публікацією статистичних даних про економічний і соціальний розвиток народного господарства в державі, регіонах, галузях, міністерствах тощо.

Неперервність полягає в тому, що зберігаються одні і ті ж форми і структура звітності протягом періоду діяльності підприємств.

Раціональність звітності передбачає розумний, мінімальний обсяг необхідних звітних показників для управління.

Економічність звітності полягає в тому, що затрати праці і коштів на складання звітності повинні бути мінімальними, при одночасній оперативності її складання і своєчасності подання.

Дієвість звітності передбачає необхідність проведення наукового економічного аналізу звітних даних, виявлення недоліків у діяльності підприємств, а також внутрішніх резервів виробництва [5, с. 142-144].

Працівники бухгалтерських служб повинні знати і розуміти вимоги до звітності підприємств. Тільки при цій умові вони можуть задовольнити відповідних користувачів інформацією для прийняття управлінських рішень.

Таким чином, інформація, яка надається у фінансових звітах, повинна бути дохідлива і розрахована на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті такої інформації.

Фінансова звітність повинна містити лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому.

Фінансова звітність повинна надавати можливість користувачам порівнювати:

- фінансові звіти підприємства за різні періоди;
- фінансові звіти різних підприємств [30, с. 196].

Передумовою зіставності є наведення відповідної інформації за аналогічні попередні періоди та розкриття інформації про облікову політику і її зміни.

1.2. Звітність підприємства: склад та класифікація

В Україні на підставі чинного законодавства та практичного досвіду була проведена класифікація звітності з метою її упорядкування та спрощення складання. Склад і структура звітності підприємств залежить з одного боку від видів обліку, а з іншого – від інформаційних потреб користувачів. Найбільш загальною і найважливішою саме для користувачів звітності є класифікація залежно від джерел інформації і показників звітності (рис. 1.3.).

В.Н. Зоріна відзначає, що „бухгалтерська звітність – це звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення

потреб в інформації різних користувачів. За своїм обсягом ця звітність включає фінансову звітність та внутрішньосистемну (спеціальну), яка задовольняє в інформації органи управління” [25, с. 85].

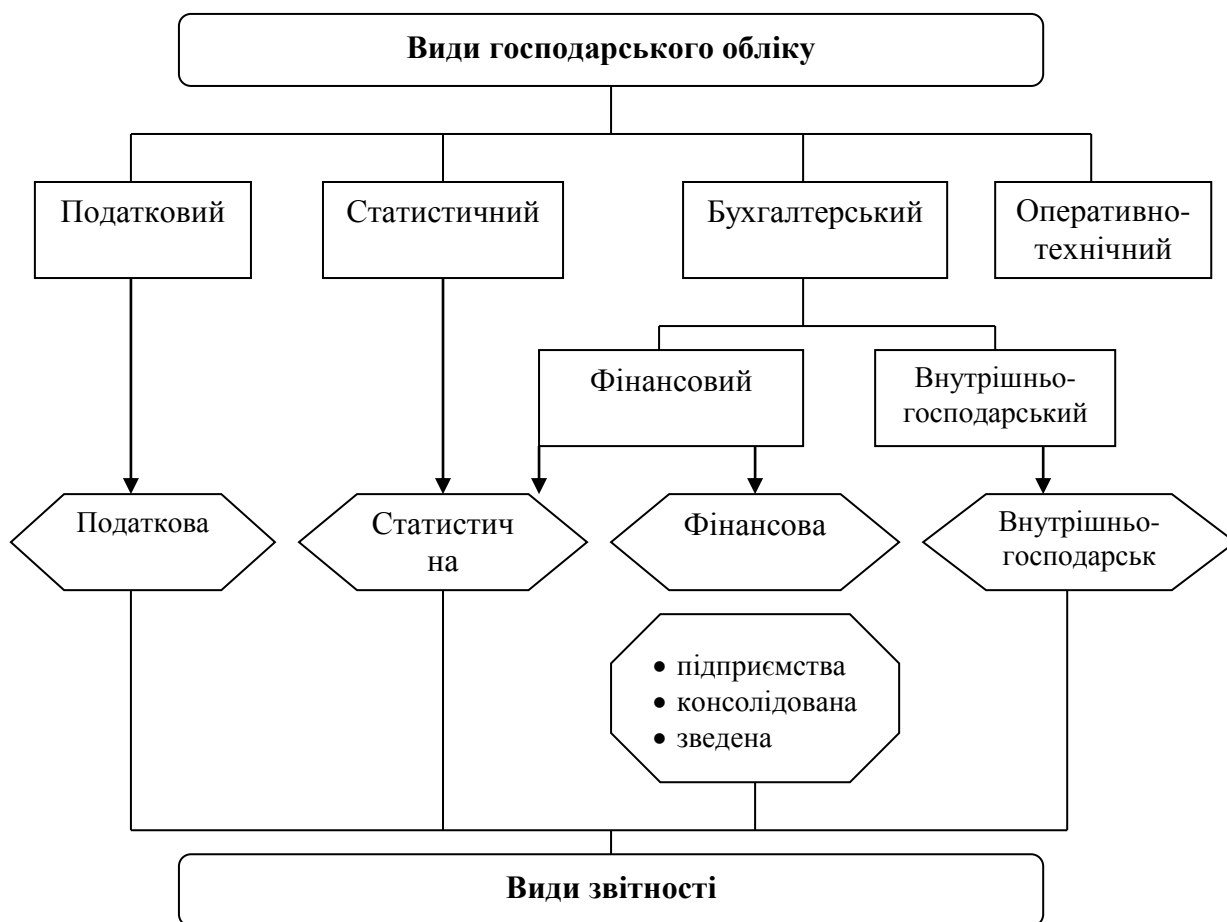

Рис. 1.3. Взаємозв'язок між видами звітності та джерелами інформації

Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів за звітний період. До фінансової звітності входять і Примітки, тобто сукупність показників і пояснень, які забезпечують деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено П(С)БО. Під розкриттям слід розуміти надання інформації, яка є суттєвою для користувачів фінансової звітності.

Ця звітність розрахована на користувачів, які не мають змоги вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб.

Консолідована фінансова звітність – це звітність, яка відображає фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці. Цю звітність складає і подає материнське підприємство. Складання консолідованої звітності забезпечить потреби материнської компанії в інформації про фінансовий стан, результати діяльності та зміни у фінансовому стані групи підприємств в цілому.

Зведена фінансова звітність – це звітність, яку складають міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, до сфери яких належать підприємства, засновані на державній власності, та органи, які здійснюють управління майном підприємств, що належать до сфери їх управління. Зазначені органи також окремо складають зведену фінансову звітність щодо господарських товариств, акції (частки, паї), яких перебувають відповідно у державній та комунальній власності.

Зведену фінансову звітність складають також об'єднання підприємств по всіх підприємствах, які входять до їх складу. Одночасно слід зазначити, що підприємства, які входять до об'єднань, зобов'язані складати самостійний Баланс [6, с. 239].

Статистична звітність – це звітність, яку складають усі суб'єкти господарювання і яка надає інформацію органам державної статистики, для оцінки стану і розвитку економіки держави та планування макроекономічних показників.

Загалом звітність підприємств можна класифікувати за такими ознаками (рис. 1.4.):

Податкова звітність – це звітність, яку складають суб'єкти господарювання, що є платниками податків, та яка надає інформацію органам державної податкової адміністрації і характеризує стан розрахунків з державою за податками [75, с. 143].

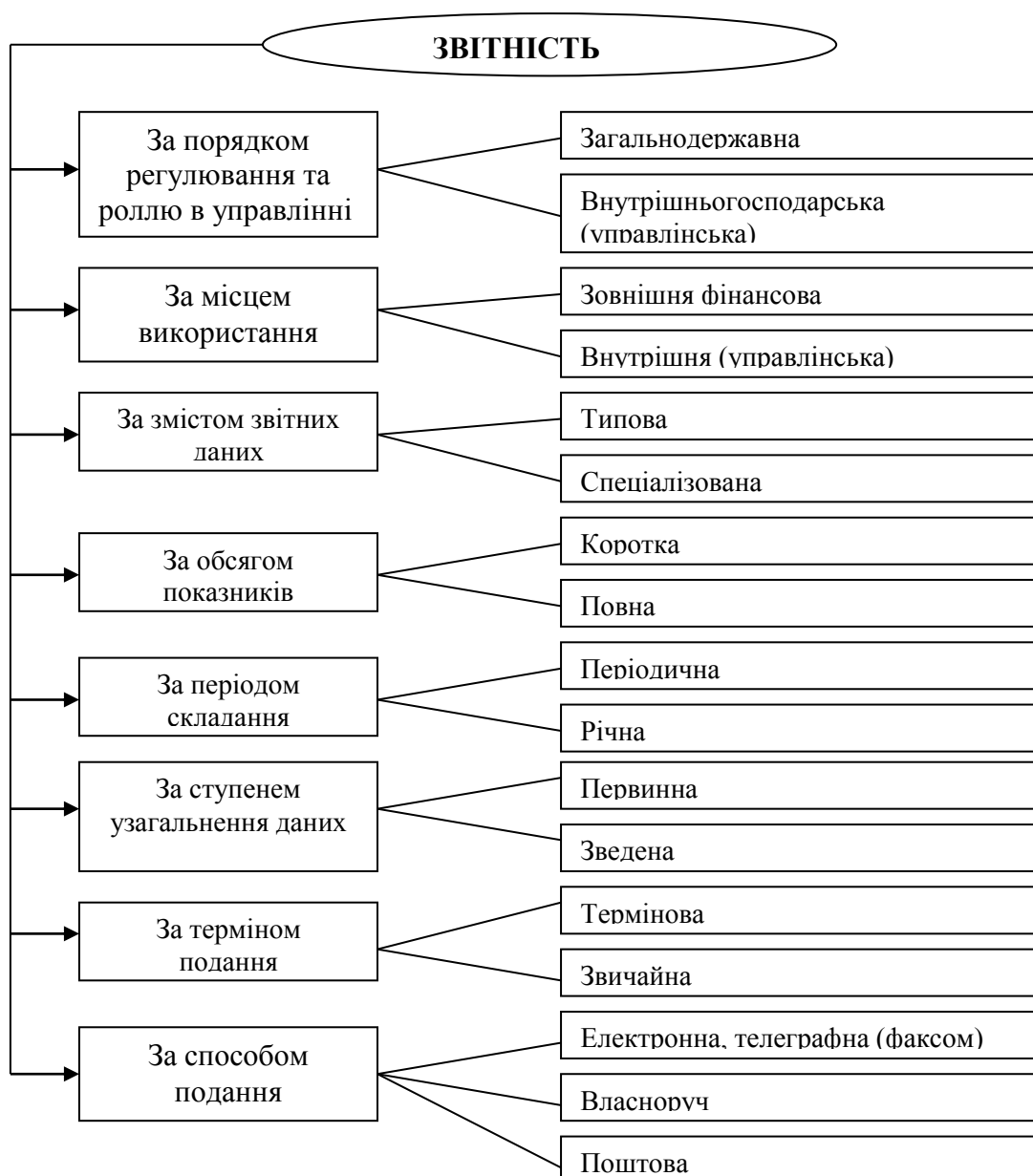

Рис. 1.4. Загальна схема класифікації звітності

За порядком регулювання та роллю в управлінні звітність поділяється на державну і внутрішньогосподарську.

Державна звітність встановлюється органами державного управління України, Міністерством фінансів, Держкомстатом, Державною податковою адміністрацією. Вона включає в себе фінансову, податкову і статистичну звітність. Ця звітність містить показники економічного і соціального розвитку підприємств, регіонів, галузей, країни тощо.

Внутрішньогосподарська (управлінська) звітність – це звітність окремих внутрішньогосподарських підрозділів підприємств. Вона містить окремі відомості про діяльність підрозділів підприємства за встановленими для них показниками, на підставі яких приймаються управлінські рішення.

За місцем використання розрізняють звітність зовнішню і внутрішню.

С.Ф. Голов характеризує зовнішню фінансову звітність відзначає, що вона „використовується як за межами підприємства, так і на підприємстві. Це, в основному, бухгалтерська, податкова, статистична і спеціальна, що використовується як за межами підприємства, так і на підприємстві й обов’язково підписується керівником і головним бухгалтером” [15, с. 274].

В.С. Лень характеризує внутрішню (управлінську) звітність як таку, що використовується тільки на підприємстві менеджерами різних рівнів [34, с. 139].

За змістом звітних даних виділяють типову і спеціалізовану звітність.

У типовій звітності відображаються однакового змісту показники, що характерні для усіх підприємств незалежно від виду діяльності та форми власності. До спеціалізованої звітності відносять звітність, що характеризує діяльність підприємств і організацій окремої галузі економіки або її підгалузей.

За обсягом показників звітність поділяється на коротку і повну.

Коротка звітність подається із скороченим числом показників за звітний місяць або квартал. Повна звітність подається за всіма показниками, затвердженими в установленому порядку, включаючи й ті, за якими спочатку були відправлені короткі звіти.

За періодом складання звітність поділяється на періодичну і річну.

Періодична звітність – це місячна і квартальна звітність. Вона відображає фінансовий стан, результати діяльності підприємства наростаючим підсумком з початку року за відповідний місяць, квартал.

Річна звітність містить показники діяльності підприємств за звітний (календарний) рік.

За ступенем узагальнення даних звітність поділяється на первинну і зведену.

Під первинною звітністю розуміють звітність окремих підприємств. Зведену звітність одержують шляхом зведення первинної звітності. За відомчою приналежністю така звітність складається всіма міністерствами, відомствами, у вищих органах управління, а за територіальним принципом і галузями економіки – органами статистики [34, с. 144].

За терміном подання розрізняють звітність термінову і звичайну.

Термінова звітність подається протягом чотирьох днів після закінчення звітного періоду. Звичайна звітність подається в термін встановлений органом управління, до сфери управління якого належить підприємство.

За способом подання звітність поділяється на телеграфну, поштову і ту, яка подається власноруч.

Місячна звітність, як правило, надсилається телеграфом (факсом) або надсилається поштовим відправленням. Квартальна – поштовим відправленням, власноруч. Річна звітність подається власноручно [25, с. 88].

Таким чином, суб'єкти підприємницької діяльності в Україні зобов'язані подавати державну річну і квартальну фінансову звітність, яка складається із таких типових форм (табл. 1.1.)

Форми фінансової звітності та порядок їх заповнення для різних суб'єктів господарювання встановлюються такими державними органами:

Для підприємств (крім банків) – Міністерством фінансів України за погодженням з Державним комітетом статистики України;

Для банків – національним банком України за погодженням з Державним комітетом статистики України;

Для бюджетних установ, органів Державного казначейства України з виконання бюджетів усіх рівнів і кошторисів видатків – Державним казначейством України.

Таблиця 1.1.

**Склад річної і квартальної фінансової звітності
ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”**

Назва форм фінансової звітності	Періоди подання	
	За квартал	За рік
Баланс (форма № 1)	+	+
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма № 2)	+	+
Звіт про рух грошових коштів (форма № 3)	-	+
Звіт про власний капітал (форма № 4)	-	+
Примітки до річної фінансової звітності (форма № 5)	-	+

Суб'єкти малого підприємництва та представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності за квартал і рік складають фінансову звітність за спрощеними формами в обсязі Балансу (форма № 1-М) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-М).

1.3. Користувачі та принципи підготовки фінансової звітності

Як зазначено в Законі „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” (ст. 1) та в П (С) БО 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” (п. 3) користувачами звітності є фізичні та юридичні особи, що потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень.

Законом України „Про аудиторську діяльність” (стаття 9) зазначено, що користувачами бухгалтерської звітності можуть бути уповноважені на підставі законів України представники органів державної влади, юридичні та

фізичні особи, зацікавлені в наладках господарської діяльності суб'єктів, в тому числі: власники, засновники господарюючого суб'єкта, кредитори, інвестори та інші особи, які відповідно до чинного законодавства мають право на отримання інформації, що міститься в бухгалтерській звітності (рис.1.5.).

Рис. 1.5. Користувачі фінансової звітності ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”

Розглянемо інформаційні потреби окремих груп зовнішніх користувачів.

Зовнішні користувачі – це ті підприємства чи фізичні особи, які мають певні фінансові інтереси і зацікавлені в інформації про підприємство.

Засновники, учасники (інвестори) – це особи, які внесли свій капітал при створенні підприємства, вони стурбовані ризиком, притаманним інвестиціям і доходом від цих інвестицій; акціонери зацікавлені в інформації, що дозволяє їм оцінити спроможність підприємства сплачувати дивіденди.

Органи, до сфери управління яких належить підприємство, потребує інформації про реалізацію головної мети створення підприємства і його місце серед аналогічних суб'єктів господарювання.

Органи державного контролю і регулювання зацікавлені в інформації з метою визначення податкової політики та використання інформації як основи статистичних даних про національний дохід та формування макроекономічних показників.

Банківські та кредитні установи потребують інформації про фінансовий стан підприємства, ефективність діяльності для оцінки ризиків при наданні кредитів та впевненості тому, що їх позики та відсотки з них будуть своєчасно в повній сумі повернуті.

Постачальники та інші кредитори зацікавлені в повній інформації, яка дозволила б їм визначити чи своєчасно і в повній сумі буде погашатися заборгованість.

Клієнти виявляють інтерес до інформації щодо безперервності діяльності підприємства, особливо у випадках, коли вони залежать від підприємства або мають довгострокові угоди з ним на отримання необхідних товарів чи послуг.

Громадськість через показники фінансової звітності оцінює внесок підприємства у місцеву економіку, можливість забезпечення зайнятості населення.

Аудитори (зовнішні) потребують інформації для підтвердження її реальності і відповідності П(С)БО.

Конкуренти через інформацію з фінансової звітності здійснюють пошук слабких ланок підприємства з метою підриву його репутації на ринку товарів і послуг.

Внутрішні користувачі – це керівники, управлінський персонал і працівники підприємства.

Керівники підприємства та інший управлінський персонал потребують інформації, щоб визначитися зі стратегією і тактикою бізнесу, головними напрямками розвитку підприємства нівелюванням слабких та посиленням сильніших сторін в його діяльності та здійсненням ефективного контролю.

Працівники підприємства зацікавлені в інформації щодо стабільності та прибутковості підприємств, на яких вони працюють. Працівники також зацікавлені в інформації, яка дозволяє їм оцінити здатність підприємства забезпечувати оплату праці, зайнятість на майбутнє та пенсію.

Профспілки зацікавлені в інформації про дотримання роботодавцями законодавства про працю з метою захисту працівників.

Працівники бухгалтерії, фінансисти, економісти використовують дані фінансової звітності за попередній період для заповнення звітності за звітний період, а також здійснюють аналіз показників звітності для підготовки Приміток до звітності та її оприлюднення [66, с. 317].

Безпосередньо фінансова звітність забезпечує інформаційні потреби користувачів щодо: придбання, продажу та володіння цінними паперами; участі в капіталі підприємства; оцінки управління; оцінки здатності якості управління своєчасно виконувати свої зобов'язання; забезпеченості зобов'язань підприємства; визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу; регулювання діяльності підприємства та інших рішень.

Взаємозв'язок системи бухгалтерського обліку з користувачами інформації наведено на рис. 1.6.

Рис. 1.6. Послідовність формування звітної інформації для користувачів ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”

Щодо принципів підготовки фінансової звітності та розкриття у ній інформації, то відповідно до П(С)БО 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” (пункт 3) принцип бухгалтерського обліку – це правило, яким слід керуватись при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності [47].

Фінансова звітність ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” формується з дотриманням наступних принципів:

– автономності підприємства, за яким кожне підприємство розглядається як юридична особа, що відокремлена від власників. Тому особисте майно і зобов’язання власників не повинні відображатись у фінансовій звітності підприємства;

- безперервності діяльності, що передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі;
- періодичності, що припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності;
- історичної (фактичної) собівартості, що визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання;
- нарахування та відповідності доходів і витрат, за яким для визначення фінансового результату звітного періоду слід зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів;
- повного висвітлення, згідно з яким фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі;
- послідовності, який передбачає постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики повинна бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності;
- обачності, згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;
- превалювання сутності над формою, за яким операції повинні обліковуватись відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми;
- єдиного грошового вимірника, який передбачає вимірювання та узагальнення всіх операцій підприємства у його фінансовій звітності в єдиній грошовій одиниці [47].

Складання звітів – завершальний етап облікового процесу, тому до початку складання звітів проводиться значна підготовча робота.

Організаційна підготовка до складання річного звіту ведеться з початку календарного року. А. Риндя наголошує, що перш за все „підприємство

повинне видати наказ про визначення облікової політики на поточний звітний фінансовий рік. Якщо цього не зробити, то в кінці звітного періоду виникає необхідність займатись додатковими вибірками, групуванням, розрахунками, що є досить трудомістким і значно подовжує термін складання звітності” [64, с. 5].

Процес підготовки до складання та безпосереднього складання фінансової звітності може бути поділений на кілька етапів (рис. 1.7.).

Рис. 1.7. Основні етапи підготовки та подання фінансової звітності

Основою організації робіт по складанню річної звітності є нормативно-правові документи, що регламентують порядок формування, методику і техніку заповнення окремих форм звітності. Це, перш за все, Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, Порядок подання фінансової звітності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України, П(С)БО 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності”, П(С)БО 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”, П(С)БО 29 „Фінансова звітність за сегментами” тощо.

Порядок виправлення помилок, внесення та розкриття інших змін у фінансовій звітності визначається П(С)БО 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”. Це Положення визначає порядок коригування фінансової звітності при виправленні помилок, допущених при складанні фінансових звітів у попередніх періодах; змінах в облікових оцінках і обліковій політиці; розкритті інформації про події, які відбуваються після дати Балансу.

Датою Балансу є дата, на яку складений баланс підприємства – останній день звітного періоду.

Події після дати Балансу – це події, які можуть відбуватися між датою балансу та датою затвердження керівництвом фінансової звітності, підготовленої до оприлюднення і які вплинули, або можуть вплинути на фінансовий стан та результати діяльності підприємства [52].

Виправлення помилок, допущених при складанні фінансових звітів у попередніх періодах, здійснюється коригуванням сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного періоду. Помилки можуть виникати внаслідок арифметичних підрахунків, неправильного застосування принципів обліку або допускатись навмисно. Виправляючи помилки, важливо відстежувати вплив допущеної помилки на фінансові результати.

Для виправлення помилки необхідно насамперед визначити суму помилки, допущеної в попередні звітні періоди, що призводить до коригування нерозподіленого прибутку на початок звітного року. Далі потрібно відобразити суму коригування нерозподіленого прибутку за попередній звітний період у Балансі та Звіті про фінансові результати.

Останнім етапом підготовки фінансової звітності є її затвердження. Фінансову звітність підписує керівник і головний бухгалтер, а за відсутності на підприємстві бухгалтерської служби – спеціаліст, який веде облік. Річний бухгалтерський звіт подається зброшурованим в окрему папку.

Датою подання фінансової звітності вважається день її фактичної передачі за належністю, а у разі надсилання поштою – дата одержання адресатом, зазначена на штампелі підприємства зв'язку, що обслуговує адресата. У разі, якщо дата подання звітності припадає на неробочий день, термін подання переноситься на перший після вихідного робочий день.

Термін подання річної звітності – не пізніше 20 лютого року, що настає за звітним, а квартальної звітності – не пізніше 25-го числа місяця, що настає за звітним кварталом [58].

Загальні вимоги до фінансової звітності містяться в П(С)БО 1 „Загальні вимоги до складання фінансової звітності” та МСФЗ 1 „Подання фінансових звітів”. Незважаючи на подібність вимог П(С)БО України та МСФЗ щодо складання та подання фінансової звітності, існують деякі відмінності у їх положеннях (додаток А).

Висновки до розділу 1

Звітність – це впорядкована система взаємопов'язаних економічних показників, що відображають умови і результати виробничої та фінансово-господарської діяльності підприємств, їх фінансовий стан що, склався за звітний період, і сукупність способів та прийомів узагальнення даних поточного обліку.

Основна її мета – пошук резервів подальшого росту та вдосконалення діяльності підприємства, досягнення стабільності його розвитку та зміцнення його становища на ринку.

За допомогою даних звітності визначають кількісні та якісні показники виконання планів, з'ясовують вплив факторів на хід виконання планових завдань, виявляють невикористані внутрішньогосподарські резерви. Тобто звітність є важливим джерелом інформації про діяльність підприємства.

Звітність підприємств класифікують за кількома напрямками. Залежно від джерел інформації і показників звітності, розрізняють: бухгалтерську (яка містить показники, переважно у вартісних вимірниках, виробничої і фінансово-господарської діяльності, а також фінансового стану підприємства за певний звітний період); статистичну (яка характеризує окремі сторони діяльності підприємств і країни в цілому); оперативно-технічну (що складається на підставі даних оперативно-технічного обліку, і в якій наводяться показники про роботу окремих підрозділів, цехів, дільниць, служб підприємства за невеликі проміжки часу). Залежно від періоду, за який вона складається і подається, звітність поділяється на періодичну (місячна і квартальна) річну (яка містить показники підприємства за рік) та інші види звітності.

Користувачами бухгалтерської звітності являються уповноважені на підставі Законів України представники органів державної влади, юридичні та фізичні особи, зацікавлені в наслідках господарської діяльності суб'єктів, у тому числі: власники (засновники) господарюючого суб'єкта, кредитори, інвестори та інші особи, які відповідно до чинного законодавства мають право на отримання інформації, що міститься в бухгалтерській звітності.

Вони поділяються на внутрішніх (апарат управління, власники, персонал), та зовнішніх користувачів, причому останні в свою чергу поділяються на користувачів, що мають прямий фінансовий інтерес, користувачів, що не мають прямого фінансового інтересу, користувачів, що не мають фінансового інтересу).

Основними вимогами до звітності в Україні є:

– обов'язковість (у першу чергу, для нарахування і сплати податків, а також для формування загальнодержавних показників розвитку економіки регіонів і країни в цілому);

– державне регламентування звітності зумовлене необхідністю узагальнення показників звітності окремих підприємств, галузей у розрізі, передбаченому Держкомстатом України;

– своєчасність подання, що має важливе значення для правильності і своєчасності прийняття управлінських рішень.

РОЗДІЛ II

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

2.1. Методика складання Балансу та Звіту про фінансові результати ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”

Бухгалтерський баланс є основною формою фінансової звітності. Зміст і форма Балансу (Звіту про фінансовий стан) (далі – Баланс) та загальні вимоги до розкриття його статей визначаються ПС(Б)О 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності”, на підставі якого розробляється робоча таблиця зі складання форми № 1 „Баланс”, в якій деталізуються дані бухгалтерського обліку, що є підставою для складання балансу підприємства.

Згідно з П(С)БО 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” баланс – це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов’язання та власний капітал.

І. І. Сахарцева відмічає, що баланс – „це зведена таблиця всіх активних і пасивних рахунків, що відображає стан підприємства на певну дату [66, с. 549].

Види бухгалтерських балансів відображені на рис.2.1.

Як підтверджує рис.2.1. підприємства в процесі своєї діяльності можуть використовувати (зрозуміло не одночасно), усі види бухгалтерських балансів.

Так наприклад, при утворенні підприємства складають вступний баланс, в якому відображаються джерела формування статутного капіталу, інші активи і пасиви на дату створення підприємства.

Періодичний баланс є обов’язковим при складанні квартальної звітності, а також для щомісячної інформації про стан майна і джерел його формування.

Річний баланс характеризує фінансовий стан підприємства на кінець року.

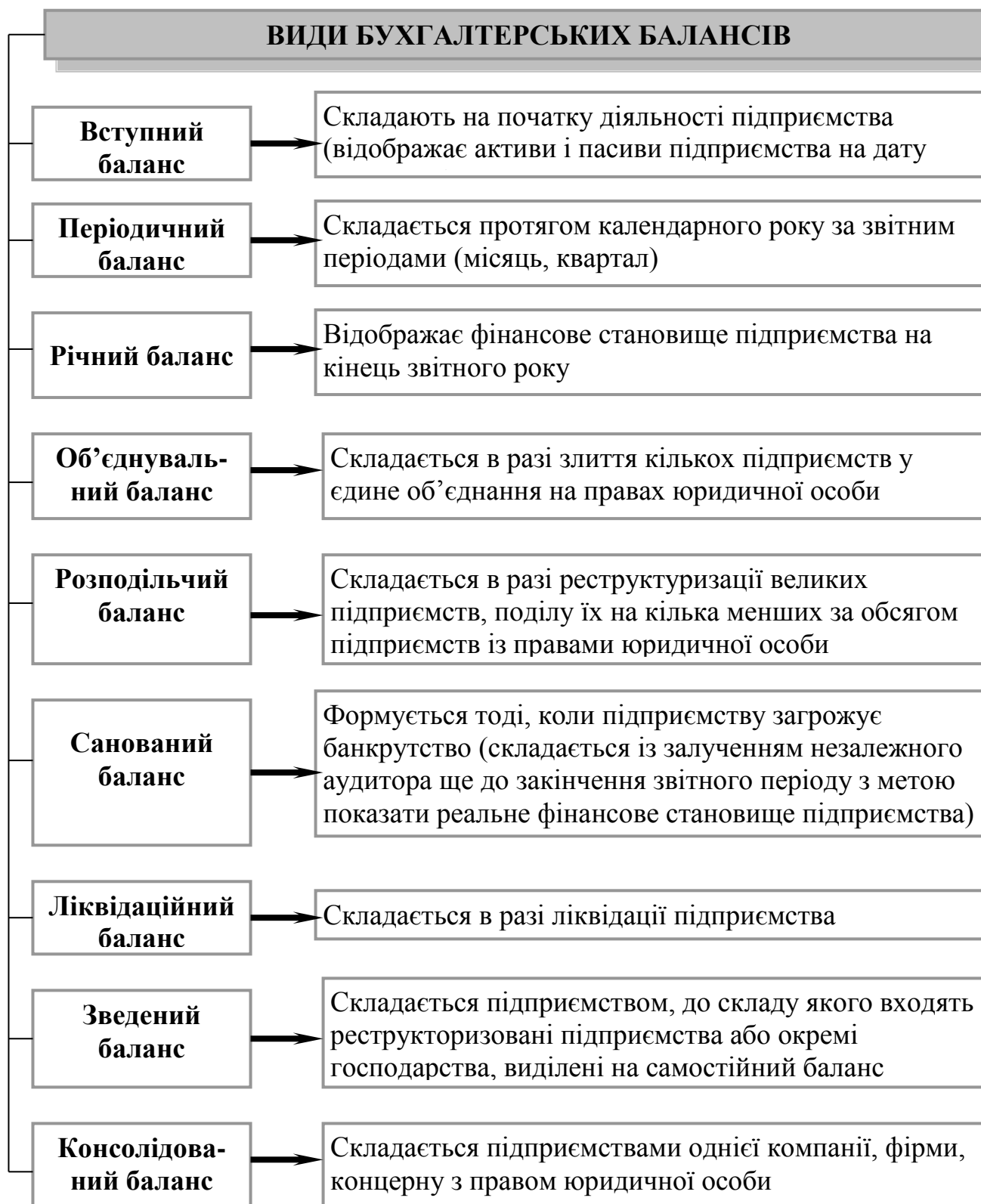

Рис. 2.1. Види бухгалтерських балансів

Санований баланс складається із залученням незалежного аудитора ще до закінчення звітного періоду з метою показати реальне фінансове становище підприємства і є інформацією про стан підприємства, коли йому загрожує банкрутство.

Метою складання балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату (рис. 2.2.).

Рис. 2.2. Мета, структура і техніка складання фінансового звіту „Баланс”

Баланс є основним джерелом інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, дає можливість визначити ліквідність та оборотність ресурсів, наявність власного та запозиченого капіталу, зміну дебіторської та кредиторської заборгованості. За цими даними можна визначити інвестиційну привабливість суб'єкта господарювання, наскільки є надійно і ефективно вкладати у нього інвестиції, придбавати його акції, облігації. Отримання такої інформації є необхідною умовою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Структура форми Балансу відповідає балансовому рівнянню, що зв'язує між собою три поняття – кошти, зобов'язання і капітал:

$$\text{Активи} = \text{Власний капітал} + \text{Зобов'язання (рис. 2.3.)}$$

Національні стандарти бухгалтерського обліку України розроблялися з урахуванням змісту МСФЗ. Але П(С)БО та МСФЗ не ідентичні, зважаючи на особливості ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Основні відмінності між П(С)БО та МСФЗ, призначені для регулювання порядку складання і подання балансу, виділені у додатку Б.

Таблиця 2.1

Рис.2.3. Балансове рівняння активу і пасиву

Баланс	
<i>Актив</i>	<i>Пасив</i>
I. Необоротні активи	I. Власний капітал
II. Оборотні активи	II, III. Зобов'язання і забезпечення
III. Необоротні активи, призначені для продажу, та групи вибуття	IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття

Структура балансу підприємства – суб'єкта господарювання передбачена на рис. 2.3.

Недержавні органи Пенсійного Фонду України вводять додатковий розділ V „Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду”, де наводять різницю між вартістю активів пенсійного фонду на звітну дату та сумою зобов'язань пенсійного фонду, що підлягають виконанню на звітну дату. Інформація щодо зазначеної вартості активів включається до підсумку балансу.

Тепер розглянемо найважливіші, на нашу думку, статті активу Балансу на основі даних ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” (додаток В).

У статті „Нематеріальні активи” (ряд. 1000 = ряд. 1001 - ряд. 1002)

Рис. 2.3. Структура балансу підприємства ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”

відображується вартість об'єктів, які віднесено до складу нематеріальних активів і які можуть бути визнані такими згідно з існуючими положеннями (стандартами). Наприклад, вартість нематеріальних активів, які не відповідають критеріям, зазначеним в п.6 П(С)БО 8 (прикладом може бути застаріла бухгалтерська програма може бути списана на витрати звітного періоду (відповідно п.8 П(С)БО 8) і відповідно до активу балансу не відноситься. Окремо відображають первісну і залишкову вартість нематеріальних активів, а також нараховану в установленому порядку суму зносу. Первісна вартість переноситься як дебетове сальдо рахунку 12 „Нематеріальні активи”, а накопичена амортизація – з кредитового сальдо рахунку 133 „Знос (амортизація нематеріальних активів)”. Залишкова вартість визначається як різниця між первісною вартістю і сумою накопиченої

амортизації і на 31.12.2012 в підприємстві вона становила 642 тис. грн.

Стаття „Незавершені капітальні інвестиції” (ряд.1005) відображається вартість незавершених на дату балансу капітальних інвестицій в необоротні активи на будівництво, реконструкцію, модернізацію (інші поліпшення, що збільшують первісну вартість необоротних активів), виготовлення, створення, вирощування, придбання об’єктів основних засобів, нематеріальних активів, довгострокових біологічних активів (у т.ч. необоротних матеріальних активів, призначених для заміни діючих, устаткування для монтажу). Підставою для відображення капітальних інвестицій є дебетове сальдо по рахунку 15 „Капітальні інвестиції” і по субрахунку 371 „Розрахунки за виданими авансами”. Сума незавершених капітальних інвестицій на досліджуваному підприємстві станом на 31.12.2012 становила 214 тис. грн.

Основні засоби підприємства показані у статті „Основні засоби” (ряд. 1010 = ряд. 1011 – ряд. 1012), де відображають: вартість власних і одержаних на умовах лізингу об’єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, віднесених до основних засобів; а також вартість основних засобів, отриманих у довірче управління або на праві господарського відання чи праві оперативного управління, вартість інших необоротних матеріальних активів. Первісна вартість основних засобів записується в баланс на підставі дебетових залишків синтетичних рахунків 10 „Основні засоби” та 11 „Інші необоротні матеріальні активи”.

Окремо відображають первісну (переоцінену) вартість, суму зносу основних засобів та їхню залишкову вартість. До підсумку Балансу включають залишкову вартість, яка визначається як різниця між первісною (переоціненою) вартістю та сумою зносу на дату складання Балансу ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” і на 31.12.2012 вона дорівнює 5794 тис. грн.

У статті „Довгострокові біологічні активи” (ряд. 1020) відображається вартість довгострокових біологічних активів, облік яких ведеться за Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 30 „Біологічні активи”. У

цій статті наводиться справедлива вартість довгострокових біологічних активів. У разі якщо відповідно до Положення (стандарту) 30 довгострокові біологічні активи обліковуються за первісною вартістю, у цій статті наводиться їх залишкова вартість, яка включається до підсумку балансу, при цьому у додаткових статтях окремо наводяться їх первісна вартість та сума накопиченої амортизації (у дужках). На досліджуваному підприємстві станом на 31.12.2012 р. відсутня вартість біологічних активів.

Статтею „Довгострокові фінансові інвестиції” (ряд. 1030, 1035) передбачено відображення: фінансові інвестиції строком більш ніж на один рік, а також усі інвестиції, що не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент; виділяють фінансові інвестиції, які згідно з існуючими положеннями (стандартами) обліковуються методом участі в капіталі запис по цій статті в балансі проводиться на основі дебетового сальдо даних субрахунку 141 „Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі”.

Заборгованість фізичних і юридичних осіб, яка не виникає у процесі нормального операційного циклу і буде погашена після 12-ти місяців від дати Балансу показують у статті „Довгострокова дебіторська заборгованість” (ряд. 1045).

У статті „Відстрочені податкові активи” відображається сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню в наступних періодах, що визначається відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 17 „Податок на прибуток” і запис в Балансі проводиться із даних дебетового залишку рахунку 17 „Відстрочені податкові активи”. Якщо порівняти структуру Балансу до введення нового П(С)БО 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” – в попередньому Балансі така стаття була відсутня.

Новим П(С)БО 1 передбачені також додаткові статті – „Гудвіл”, „Відстрочені аквізиційні витрати”, „Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах”, які можуть використовуватися суб'єктами господарювання в разі необхідності. Оскільки в балансі ДП „Чортківський

комбінат хлібопродуктів” за 2012 рік дані показники не були передбачені, станом на 31.12.2012 р. суми по них відсутні.

У статті „Запаси” відображається загальна вартість активів, які визнаються запасами згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 „Запаси”, зокрема, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

У разі відповідності ознакам суттєвості може бути окремо наведена у додаткових статтях інформація про вартість виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції та товарів. До підсумку балансу включається загальна вартість запасів, інформація про вартість окремих складових запасів наводиться у додаткових статтях в межах загальної суми.

Однією з найважливіших додаткових статей є виробничі запаси. Тут показують вартість запасів сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, куплених напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для використання у процесі нормального операційного циклу, малоцінних та швидкозношуваних предметів. Вона формується із залишків на кінець звітної періоду по рахунках 20 „Виробничі запаси” і 22 „Малоцінні і швидкозношувані предмети”. Дану додаткову статтю, вважаємо, необхідно використовувати в досліджуваному підприємстві, і вартість виробничих запасів у нього станом на 31.12.2012 дорівнювала 373 тис. грн.

У додатковій статті „Незавершене виробництво” показують витрати на незавершене виробництво і незавершені роботи чи послуги (якщо такі є), а також вартість напівфабрикатів власного виробництва і валова заборгованість замовників за будівельними контрактами. У ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” незавершене виробництво відсутнє.

Готова продукція підприємства може відображатися в додатковій статті активу балансу, де показують запаси виробів на складі, які закінчені обробкою, пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками та відповідають технічним умовам і стандартам (її вартість на 31.12.2012 становила 222 тис. грн.). Продукцію, що не відповідає наведеним вимогам (крім браку), і роботи, не прийняті замовником, показують у складі незавершеного виробництва.

Вартість товарів, придбаних підприємством для наступного продажу показують у додатковій статті „Товари”. При цьому вартість товарів відображається за витратами на придбання (без торговельних націнок), включаючи транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ), які за розподілом відносяться до залишку товарів.

У статті „Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги” відображають заборгованість покупців чи замовників за надані їм продукцію, товари, роботи або послуги (крім заборгованості, забезпеченої векселем). Сума переноситься із даних рахунку 36 „Розрахунки з постачальниками і підрядниками”. В досліджуваному підприємстві сума заборгованості становить 1693 тис. грн.

Дебіторська заборгованість, яка пов'язана з продажем продукції, робіт, послуг (незалежно від строку погашення), та інша дебіторська заборгованість, строк погашення якої не перевищує 12 місяців з дати, на яку складається баланс, відображається в розділі II „Оборотні активи” Балансу, в іншому випадку – в розділі I „Необоротні активи”.

У статті „Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом” (ряд.1135) показують дебіторську заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплату за податками, зборами та іншими платежами до бюджету. Дані для відображення такої заборгованості передбачається в сумі аналітичних рахунків 641 „Розрахунки за податками” та 642 „Розрахунки за обов'язковими платежами”. У ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” значення даної статті збільшилось порівняно з попереднім 2011 роком і становить 152 тис. грн.

Суми авансів, виданих іншим підприємствам у рахунок майбутніх платежів відображаються у статті „Дебіторська заборгованість за виданими авансами” (ряд. 1130).

У статті „Інша поточна дебіторська заборгованість” (ряд. 1155) показують заборгованість дебіторів, яку не можна включити до інших статей дебіторської заборгованості і яка відображається у складі оборотних активів. Станом на 31.12.2012 в підприємстві вона дорівнювала 268 тис. грн.

Новими Методичними вказівками передбачені додаткові статті активу балансу – „Депозити перестраховання”, „Векселі одержані”, „Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів”, „Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків”, „Частка перестраховика у страхових резервах”, охарактеризовують відображення стану розрахунків підприємств.

Стаття „Грошові кошти та їх еквіваленти” (ряд.1165) передбачає наявність коштів в касі підприємства та на поточних рахунках в банку. Тут відображаються залишки грошових коштів в національній валюті так і в іноземній в касі підприємства та на рахунках в банку. Станом на 31.12.2012 року наявність коштів становить 274 тис. грн.

У розділі III „Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття” відображається вартість необоротних активів та груп вибуття, утримуваних для продажу, що визначається відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 27 „Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність”. При цьому Необоротний актив та група вибуття визнаються утримуваними для продажу у разі, якщо: економічні вигоди очікується отримати від їх продажу, а не від їх використання за призначенням; вони готові до продажу у їх теперішньому стані; їх продаж, як очікується, буде завершено протягом року з дати визнання їх такими, що утримуються для продажу; умови їх продажу відповідають звичайним умовам продажу для подібних активів; здійснення їх продажу має високу ймовірність, зокрема якщо керівництвом підприємства підготовлено відповідний план або укладено твердий контракт про продаж,

здійснюється їх активна пропозиція на ринку за ціною, що відповідає справедливій вартості.

Розкриємо зміст основних статей пасиву Балансу.

Зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) у капітал підприємства, іншого зареєстрованого капіталу, а також пайовий капітал у сумі, яка формується відповідно до законодавства наводиться у статті „Зареєстрований капітал” (ряд. 1400), дані для якої відображені в кредитовому залишку рахунку 40 „Зареєстрований капітал”. Станом на 31.12.2012 року в ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” вона становить 4255 тис. грн.

У статті „Додатковий капітал” (ряд. 1410) відображається емісійний дохід (сума, на яку вартість продажу акцій власної емісії перевищує їхню номінальну вартість), вартість необоротних активів, безоплатно одержаних підприємством від інших юридичних і фізичних осіб, сума капіталу, який вкладено засновниками понад статутний капітал, накопичені курсові різниці, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу та інші складові додаткового капіталу. Джерелом запису по даній статті є сума кредитових залишків субрахунків 421 „Емісійний дохід” та 422 „Інший вкладений капітал”.

Сума резервів, створених згідно з чинним законодавством або з установчими документами за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства показується у статті „Резервний капітал” (ряд. 1415).

У статті „Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)” (ряд. 1420) наводиться сума прибутку, реінвестована в підприємство (на 31.12.2012 вона становила 2694 тис. грн.). У випадку наявності суми непокритого збитку, вона зазначається в дужках і віднімається під час визначення підсумку власного капіталу, а даний показник формується по даних кредитових залишків субрахунків 441 „Прибуток нерозподілений” або 442 „Непокриті збитки”.

В даному розділі балансу передбачена додаткова стаття „Інші резерви”

страховиками наводяться інші компоненти власного капіталу, які не можуть бути включені до наведених вище статей розділу. Сума інших резервів включається до підсумку балансу.

У статті „Відстрочені податкові зобов'язання” наводиться сума податків на прибуток, що підлягають сплаті в майбутніх періодах, яка визначається відповідно до Положення (стандарту) 17. При цьому відстрочений податковий актив визнається у разі виникнення тимчасових податкових різниць, що підлягають вирахуванню, якщо очікується отримання податкового прибутку, з яким пов'язані тимчасові податкові різниці та він формується на базі суми кредитового залишку рахунку 54 „Відстрочені податкові зобов'язання”.

Якщо підприємство отримує в банку довгострокові кредити, в балансі вони показуються у статті „Довгострокові кредити банків” (ряд. 1510) показують суму заборгованості підприємства банкам за одержані від них позики, яка не є поточним зобов'язанням.

У статті „Інші довгострокові зобов'язання” (ряд. 1515) показують суму довгострокової заборгованості підприємства за зобов'язаннями із залучення позичених коштів (крім кредитів банків), на які нараховуються відсотки.

При умові, що підприємство отримує з бюджету чи інших централізованих джерел грошові кошти, у статті „Цільове фінансування” наводиться сума залишку коштів цільового фінансування і цільових надходжень, які отримані з бюджету та з інших джерел, у тому числі коштів, вивільнених від оподаткування у зв'язку з наданням пільг з податку на прибуток підприємств

Отримані в банку короткострокові кредити відображаються в статті „Короткострокові кредити банків” (ряд. 1600) на основі кредитового сальдо рахунку 60 „Короткострокові позики” і показують суму поточних зобов'язань підприємства перед банками за одержаними від них позиками.

У статті „Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги” (ряд. 1615) показують суму заборгованості постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги

(крім заборгованості, забезпеченої векселями) і визначається на основі даних синтетичного обліку рахунку 63 „Розрахунки з постачальниками та підрядниками”. Станом на 31.12.2012 в ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” вона дорівнювала 1612 тис. грн.

Заборгованість підприємства щодо всіх видів платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства передбачена у статті „Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом” (ряд.1620). Порівняно з попереднім роком заборгованість за розрахунками з бюджетом збільшилася мбільш ніж вдвічі і дорівнює 131 тис. грн.

У статті „Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування” (ряд. 1625) відображається сума заборгованості з відрахувань єдиного соціального внеску, страхування майна підприємства та індивідуальне страхування його працівників і становить 143 тис. грн.

Заборгованість підприємства перед його працівниками, пов’язана з їхньою оплатою праці показується у статті „Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці” (ряд. 1630), яка формується на основі кредитового залишку рахунку 66 „Розрахунки за виплатами працівникам”. В 2012 році сума заборгованості перед працівниками з оплати праці становить 417 тис. грн., що майж вдвоє більше, ніж за 2011 рік.

У розділі IV прасиву балансу „Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття” відображаються зобов’язання, що визначаються відповідно до Положення (стандарту) 27.

У Звіті про фінансові результати розглядається фінансовий стан підприємства з інших позицій, відмінних від прийнятих при складанні Балансу [61, с. 100].

Мета, структура і техніка складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (далі Звіт про фінансові результати) запропоновані на рис. 2.4.

Якщо в Балансі відображено стан підприємства на визначений момент часу, то в Звіті про фінансові результати відображені підсумки виробничої діяльності за визначений проміжок часу.

Зміст і форма Звіту про фінансові результати, а також загальні вимоги до розкриття його статей визначені розділом III. Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності згідно П(С)БО 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності”.

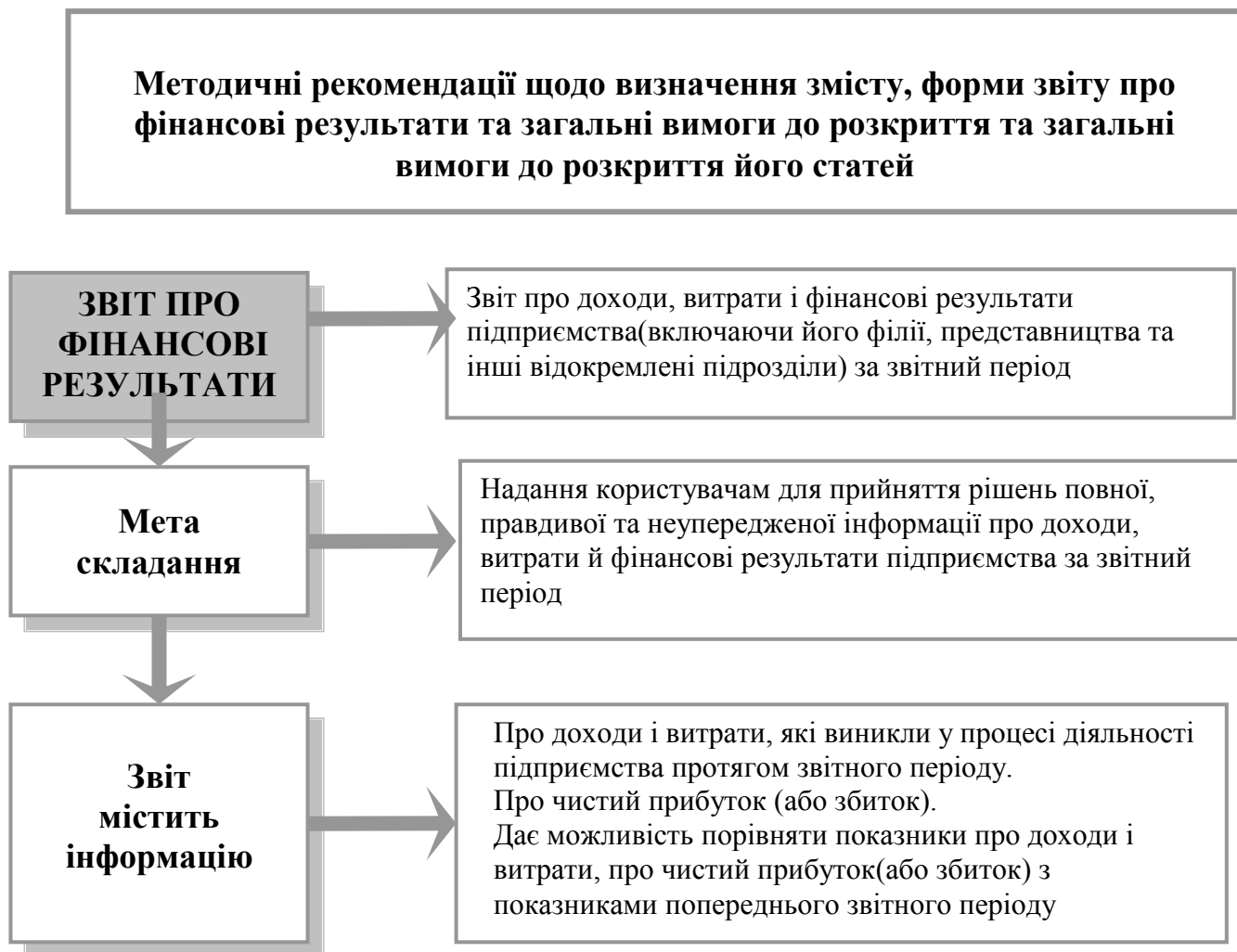

Рис. 2.4. Мета, структура і техніка складання фінансового звіту про фінансові результати

Міжнародними стандартами також передбачено складання Звіту про фінансові результати, але звітна форма, встановлена МСФЗ 1 „Подання фінансової звітності”, має іншу назву – Звіт про прибутки та збитки. Крім назви, згадані звіти відрізняються за формою і змістом (додаток Г).

Звіт про фінансові результати дає змогу користувачам, як зовнішнім, так і внутрішнім, оцінити результати діяльності підприємства в минулому,

його прибутковість, можливість ефективно використовувати ресурси або ступінь ризику недосягнення очікуваної рентабельності діяльності.

Звіт про фінансові результати складається з трьох розділів (рис. 2.5.).

СТРУКТУРА ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Рис. 2.5. Структура звіту про фінансові результати

Фінансові результати в Звіті про фінансові результати визначаються та відображаються у розрізі операційної діяльності. У свою чергу доходи, витрати та фінансові результати від операційної діяльності складаються на підставі цих показників від основної діяльності та інших доходів і витрат,

податку на прибуток. Як правило, згортання доходів та витрат товариства у Звіті не дозволяється. Суми непрямих податків, вирахування з доходу, собівартість, витрати і збитки наводяться у дужках. У всіх незаповнених рядках потрібно ставити прочерки. Для складання Звіту про фінансові результати використовуються обороти за рахунками витрат і доходів.

У розділі I ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” (додаток Д) відображає інформацію про доходи і витрати в зв'язку з господарською діяльністю підприємства за звітний період. У результаті визначається величина чистого прибутку, що являється фінансовим результатом діяльності підприємства.

Другий розділ Звіту показує можливі дооцінки (уцінки) необоротних активів чи фінансових інструментів, накопичені курсові різниці, інший сукупний дохід, а також сукупний дохід до оподаткування, суму податку на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом, інший сукупний дохід після оподаткування та загальну суму сукупного доходу. Якщо порівняти Звіт про фінансові результати, який використовувався до 1 січня 2013 року із запропонованим на поточний 2013 рік – можна побачити, що даного розділу в попередньому Звіті не було, однак в окремих показниках в обох звітах можна відмітити певні подібні моменти, зокрема, в Звіті за 2012 рік в Розділі 1 виокремлювався прибуток (або збиток) від переоцінки необоротних активів, що, на нашу думку, співпадає з показником Розділу II – дооцінка (уцінка) необоротних активів, і методика визначення сукупного доходу у Звіті за 2013 рік майже ідентична визначенню фінансового результату по Звіті 2012 року.

Розділ III представляє структуру витрат підприємства, керування, збут і інші операційні витрати по економічних елементах.

Виділяють такі види діяльності: операційна, інша і надзвичайна.

Операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, що не є інвестиційною або фінансовою діяльністю.

До основної діяльності товариства належать виробництво і реалізація продукції, товарів, робіт, послуг, які здійснюються на підставі його статуту.

Інша діяльність – доходи від інвестиційної або фінансової діяльності (продаж або оренда основних засобів, нематеріальних активів, виробничих запасів).

Надзвичайна діяльність – події та операції, які неможливо передбачити в межах звичайної діяльності; вони відбуваються без участі господарства і нерегулярно (повені, зсуви, землетруси, пожежі, аварії).

Фінансовий результат розраховують поступово: дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) показують за методом бруто з наступним відніманням наданих знижок, повернення проданих товарів, податків (ПДВ, акциз).

У статті „Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)” (ряд. 010) в 2012 році відображався загальний дохід (виручку) від реалізації продукції, товарів, робіт чи послуг, тобто без вирахування наданих знижок, повернення проданих товарів і непрямих податків. Даний показник за 2012 рік становив 22223 тис. грн.

Суму податку на додану вартість, яку включено до доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відображалася у статті „Податок на додану вартість” (ряд. 015). В 2012 році сума ПДВ підприємства становила 3440 тис. грн.

Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ряд. 035) визначався вирахуванням з доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відповідних податків, зборів, знижок та ін. У ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” за 2012 рік вона становила 18793 тис. грн.

Згідно Методичних рекомендацій року щодо заповнення форм фінансової звітності № 433 від 28 березня 2013 року [36], затверджених Міністерством фінансів України відсутні статті „Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)” та „Податок на додану вартість”, а статтею „Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)” передбачено дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ряд. 2000) визначається вирахуванням з доходу (виручки) від реалізації

продукції (товарів, робіт, послуг) відповідних податків, зборів, знижок. Джерелами формування даної статті є кредитові обороти по рахунку 70 „Доходи від реалізації”, 641 „Розрахунки за податками” з дебету рахунку 70 (в частині ПДВ) та інші вирахування з доходу – кредитові обороти субрахунку 704 „Вирахування з доходу”.

У статті „Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)” (ряд. 2050) відображається виробнича собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) та собівартість реалізованих товарів, яка формується на основі дебетових оборотів рахунку 90 „Собівартість реалізації”. Собівартість реалізованої продукції підприємства у 2012 році становила 16022 тис. грн. і вона визначається згідно з П(С)БО 9 „Запаси”.

Валовий прибуток (збиток) (ряд. 2090, 2095) обчислюється як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг). Валовий прибуток ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” за 2012 рік дорівнював 2771 тис. грн.

У статті „Інші операційні доходи” (ряд. 2120) відображуються суми інших доходів від операційної діяльності, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг): дохід від операційної оренди активів, дохід від операційних курсових різниць, відшкодування списаних раніше активів, дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій) та ін. джерелом інформації даної статті є дані бухгалтерського обліку по кредитових оборотах рахунку 71 „Інший операційний дохід” (без ПДВ в частині доходів від реалізації оборотних активів) [36].

Загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням товариства показують у статті „Адміністративні витрати” (ряд. 2130) на основі дебетових оборотів рахунку 92 „Адміністративні витрати”. У ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” в 2012 році цей показник становив 1643 тис. грн.

У статті „Витрати на збут” (ряд. 2150) відображуються витрати товариства, пов'язані з реалізацією продукції (товарів), витрати на утримання

підрозділів, що займаються збутом продукції (товарів), рекламу, доставку продукції споживачам тощо. Ці витрати формуються на рахунку 93 „Витрати на збут” і в 2012 році на досліджуваному підприємстві вони становили 762 тис. грн.

Собівартість реалізованих виробничих запасів, сумнівні (безнадійні) борги і втрати від знецінення запасів; визнані економічні санкції, відрахування для забезпечення майбутніх операційних витрат, а також усі інші витрати, що виникають у процесі операційної діяльності товариства (крім витрат, які включаються до собівартості продукції, товарів, робіт, послуг) показуються у статті „Інші операційні витрати” (ряд. 2180) і відображаються вони за даними дебетових оборотів рахунку 94 „Інші витрати операційної діяльності”. В 2012 році сума інших операційних витрат на підприємстві склала 31 тис. грн.

Прибуток (збиток) від операційної діяльності (ряд. 2190, 2195) визначаються як сума (різниця) валового прибутку (збитку), інших операційних доходів, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат і у 2012 році у ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” прибуток склав 365 тис. грн.

У статті „Інші доходи” (ряд. 2240) показують дохід від реалізації необоротних активів і майнових комплексів та інші доходи, що виникають у процесі звичайної діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства, які формуються за кредитовими оборотами по рахунку 74 „Інші доходи” (без ПДВ в частині доходів від реалізації оборотних активів) і в звітному 2012 році в досліджуваному підприємстві становили 3 тис. грн.

Фінансові результати до оподаткування (прибуток чи збиток) (ряд. 2290, 2295) визначаються як сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків) фінансових та інших витрат (збитків).

У статті „Витрати з податку на прибуток” (ряд. 2300) показують суму податків на прибуток від звичайної діяльності, визначену згідно з П(С)БО 17 „Податок на прибуток”, який в 2012 році становив 193 тис. грн.

Чистий прибуток (збиток) (ряд. 2350, 2355) визначається як різниця між прибутком до оподаткування та сумою податків на прибуток і у ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” в 2012 році сума чистого прибутку становила 176 тис. грн. Збиток від звичайної діяльності дорівнює сумі збитку до оподаткування та податків на прибуток.

Процес формування прибутку (збитку) промислового підприємства запропонований в додатку Ж.

У розділі „Елементи операційних витрат” відображають витрати операційної діяльності: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизацію, інші операційні витрати. Ці дані необхідні для складання Звіту про рух грошових коштів (під час коригування суми нерозподіленого доходу на негрошові статті, зокрема на суму амортизації).

При складанні показників розділу III Звіту про фінансові результати дотримуються порядку, зазначеного в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Застосування рахунків класу 8 для заповнення розділу III Звіту про фінансові результати

№ з/п	Зміст статті розділу III	Код рядка	Рахунок	Типові проводки
1.	Матеріальні затрати	2500	80	Д-т 23, 91, 92, 93, 94, К-т 80
2.	Витрати на оплату праці	2505	81	Д-т 23, 91, 92, 93, 94, К-т 81
3.	Відрахування на соціальні заходи	2510	82	Д-т 23, 91, 92, 93, 94, К-т 82
4.	Амортизація	2515	83	Д-т 23, 91, 92, 93, 94, К-т 83
5.	Інші операційні витрати	2520	84	Д-т 92, 93, 94, К-т 80

Виробнича собівартість продукції зменшується на справедливую вартість супутньої продукції, яка відпускається на сторону, та на вартість супутньої продукції у вартості можливого використання, яка встановлюється безпосередньо на підприємстві. Виробнича собівартість (прямі

матеріальні витрати) продукції та елемент „Матеріальні витрати” не включає вартість зворотних відходів, одержаних під час виробництва. До виробничої собівартості включаються втрати від браку з технологічних причин у межах передбачених норм (технічно неминучий брак). Втрати від браку з інших причин (перевищення норм, постачальники, працівники) включаються до інших операційних витрат [36].

Зміст показників розділу III ф. №2 „Звіт про фінансові результати” запропоновано в додатку К.

Розділ IV ф. № 2 „Звіт про фінансові результати” заповнюють відкриті акціонерні товариства, прості акції або потенційно прості акції яких відкрито продаються чи купуються на фондових біржах, включаючи підприємства, які знаходяться на етапі випуску таких акцій на відкриті ринки цінних паперів. Даний розділ за бажанням можуть також заповнювати закриті акціонерні товариства. Досліджуване підприємство даний розділ не заповнює.

Середньорічну кількість простих акцій в обігу, скориговану на кількість таких акцій, які можуть бути випущені в обіг згідно з укладеними угодами показують у статті „Скоригована середньорічна кількість” (ряд. 2605).

У статті „Чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію” (ряд. 2610) відображають показник, який обчислюють діленням суми чистого прибутку, що належить власникам простих акцій, на середньорічну кількість таких акцій [73, с.245].

У статті „Скоригований чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію” (ряд. 2615) відображають показник, який обчислюють діленням скоригованої суми чистого прибутку, що належить власникам простих акцій, на скориговану середньорічну кількість таких акцій [36].

2.2. Порядок складання Звітів про рух грошових коштів та про власний капітал

Зміст, форма Звіту про рух грошових коштів і загальні вимоги до розкриття його статей визначаються в розділі IV Зміст статей звіту про рух грошових коштів Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності згідно П(С)БО 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності”.

МСФЗ також передбачено складання Звіту про рух грошових коштів.

Відмінності між вимогами П(С)БО 1 „Звіт про рух грошових коштів” та МСФЗ 7 „Звіти про рух грошових коштів” щодо складання даного звіту наведено у додатку Л.

Мета, структура і техніка складання фінансового звіту про рух грошових коштів розкриваються на рис. 2.6.

Звіт складається для оцінки спроможності підприємства генерувати грошові кошти та їх еквіваленти, а також для прийняття правильних рішень керівництвом підприємства та власниками щодо діяльності господарюючих суб'єктів. Показник грошових потоків використовується, з одного боку, як індикатор фінансової стійкості підприємства (показник оцінки потенціалу внутрішніх джерел фінансування), а з другого – як індикатор прибутковості (показник фактичної та потенційної прибутковості підприємства). Сьогодні Звіт про рух грошових коштів є обов'язковим фінансовим документом звітності України. Цей Звіт надає інформацію про рух грошових коштів – найбільш ліквідного активу підприємства. Прибуток, що одержує підприємство в результаті своєї діяльності, виражається у збільшенні різних видів активів, в тому числі грошових коштів. Очевидно, що „одержаний прибуток не може дорівнювати приросту грошових коштів. Навіть дуже прибуткове підприємство може зіткнутися з труднощами при необхідності погашення кредиторської заборгованості або недостатньою кількістю грошових коштів для подальшого розширення підприємства” [75, с. 215].

Методичні рекомендації щодо визначення змісту, форми звіту про рух грошових коштів і загальні вимоги до розкриття його статей

Рис. 2.6. Мета, структура і техніка складання фінансового звіту про рух грошових коштів ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”

У Звіті про рух грошових коштів ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” (додаток М) наводяться дані про рух грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Метою класифікації руху грошових коштів за видами діяльності є надання користувачам інформації, що дає змогу оцінювати вплив цих видів

діяльності на фінансовий стан підприємства та суму його грошових коштів. Таку інформацію також використовують для оцінки взаємозв'язку цих видів діяльності.

У Звіті про рух грошових коштів не відображаються: внутрішні зміни у складі грошових коштів; негрошові операції (отримання активів шляхом фінансової оренди, бартерні операції, придбання активів шляхом емісії акцій).

Структура звіту про рух грошових коштів запропонована таблиці 2.3.

Слід відмітити, що законодавство пропонує суб'єктам господарювання право вибору форми Звіту про рух грошових коштів за прямим методом або за непрямим методом, вибір яких повинен відобразитися в Наказі про облікову політику. Якщо проаналізувати структуру розділів обох форм Звітів, видно, що вони ідентичні, лише різняться окремими статтями. На нашу думку, більш практичним є формування показників Звіту про рух грошових коштів за непрямим методом. Розглянемо основні аспекти заповнення даної форми річної фінансової звітності.

Розділ I Звіту про рух грошових коштів „Рух коштів у результаті операційної діяльності” формують статті 3500-3195.

Рух грошових коштів у результаті операційної діяльності визначають коригуванням прибутку (збитку) від звичайної діяльності до оподаткування на суми:

- змін запасів, дебіторської та кредиторської заборгованостей, пов'язаних з операційною діяльністю, протягом звітнього періоду;
- наведені в негрошових статтях;
- наведені в статтях, пов'язаних із рухом грошових коштів у результаті інвестиційної та фінансової діяльності [60, с. 65].

У статті „Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування” (ряд. 3500) відображується прибуток або збиток від звичайної діяльності за звітний період до оподаткування, наведений у Звіті про фінансові результати.

Структура звіту про рух грошових коштів

Розділ форми звітності	Визначення руху коштів	Приклад
1	2	3
1. Рух коштів у результаті операційної діяльності	Коригування прибутку (збитку) від звичайної діяльності до оподаткування на суму: - змін запасів, дебіторської та кредиторської за боргованості, пов'язаної з операційною діяльністю, протягом звітного періоду; - наведені в не грошових статтях; - наведені у статтях, пов'язаних з рухом грошових коштів у результаті інвестицій і фінансової діяльності	Надходження коштів від реалізації продукції (товарів, послуг). Надходження коштів від надання права користування активами. Платежі постачальникам за товари, матеріали та послуги. Грошові виплати працівникам. Перерахування коштів для податку на прибуток
2. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності	На підставі аналізу змін у статтях розділу Балансу „Необоротних активів” і статті „Поточні фінансові інвестиції”	Платежі, пов'язані з придбання необоротних активів. Надходження коштів від фінансових інвестицій. Надання позикових коштів іншим підприємствам.
3. Рух коштів у результаті фінансової діяльності	На підставі змін у статтях Балансу за розділом „Власний капітал” і статтями, пов'язаними з фінансовою діяльністю, у розділах Балансу: „Довгострокові зобов'язання” і „Поточні зобов'язання”	Одержання і повернення коштів для діяльності для діяльності підприємства. Надходження коштів від випуску акцій і облігацій. Викуп власних акцій. Погашення облігацій. Виплата дивідендів.

Амортизаційні відрахування з матеріальних і нематеріальних активів, нараховані протягом звітного періоду відображаються у статті „Амортизація необоротних активів” (ряд. 3595).

У статті „Збільшення (зменшення) забезпечень” (ряд. 3550) відображають зміну (у графі „Надходження” – збільшення, у графі „Видаток” – зменшення) у складі забезпечень майбутніх витрат і платежів, не пов'язаних

з інвестиційною та фінансовою діяльністю [36].

Збиток (прибуток) від неопераційної діяльності” (ряд. 3520) у графі „Надходження” відображується збиток, у графі „Видаток” – прибуток від володіння (дивіденди, відсотки та ін.) і реалізації фінансових інвестицій, а також від продажу основних засобів, нематеріальних активів, інших довгострокових активів, інші прибутки та збитки від інвестиційної та фінансової діяльності.

У статті „Зменшення (збільшення) оборотних активів” (ряд. 3550) у графі „Надходження” відображається зменшення, у графі „Видаток” – збільшення статей оборотних активів (крім статей „Грошові кошти та їх еквіваленти”, „Поточні фінансові інвестиції” та інших статей неопераційних оборотних активів), що відбулись протягом звітного періоду. При цьому не враховуються зміни в складі оборотних активів, які є наслідком негрошових операцій інвестиційної діяльності (обмін на необоротні активи, фінансові інвестиції тощо) та фінансової діяльності (виплата дивідендів або погашення зобов'язань з фінансової оренди виробничими запасами, продукцією, товарами тощо, негрошові внески до статутного капіталу, включення фінансових витрат до собівартості продукції тощо) або виправлення помилок минулих років. Окрім того, не враховується зміна дебіторської заборгованості поточного податку на прибуток і зменшення дебіторської заборгованості за іншими платежами до бюджету внаслідок зарахування кредиторської заборгованості за поточним податком на прибуток, а також не враховуються зміни в складі дебіторської заборгованості за розрахунками з податку на додану вартість, які є наслідком інвестиційної діяльності [36].

У статті „Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань” (ряд. 3560) у графі „Надходження” відображають збільшення, у графі „Видаток” – зменшення у статтях розділу Балансу „Поточні зобов'язання” (крім статей „Короткострокові кредити банків”, „Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями”, „Поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками”, сум зобов'язань з відсотків та інших зобов'язань, не пов'язаних із операційною діяльністю).

Різницю між сумами надходжень і видатків відображають у статті „Грошові кошти від операційної діяльності” (ряд. 3570).

Використання грошових коштів для сплати податків на прибуток за умови, що вони конкретно не ототожнюються з фінансовою або інвестиційною діяльністю показують у статті „Сплачені податки на прибуток” (ряд. 3580).

У статті „Чистий рух коштів від операційної діяльності” (ряд. 3195) відображають результат руху коштів від операційної діяльності з урахуванням руху коштів від надзвичайних подій.

Розділ II Звіту про рух грошових коштів „Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності” формують статті 3200–3290.

Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності визначається на підставі аналізу змін у статтях розділу Балансу „Необоротні активи” і статті „Поточні фінансові інвестиції”.

У статті „Надходження від реалізації фінансових інвестицій” (ряд. 3200) відображають суми грошових надходжень від продажу акцій або боргових зобов'язань інших підприємств, а також часток у капіталі інших підприємств.

Надходження грошових коштів від продажу основних засобів, нематеріальних активів, а також інших довгострокових необоротних активів (крім фінансових інвестицій) відображаються у статті „Надходження від реалізації необоротних активів” (ряд. 3205) [36].

Надходження грошових коштів від повернення авансів (крім авансів, пов'язаних з операційною діяльністю) і позик, наданих іншим сторонам показують у статті „Інші надходження” (ряд. 3250).

У статті „Витрачання на придбання необоротних активів” (ряд. 3255) показують виплати грошових коштів для придбання основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних активів (крім фінансових інвестицій).

Статті розділу II Звіту про рух грошових коштів заповнюють на підставі:

- змін залишків за статтями необоротних активів у Балансі;
- пов'язаних із ними статей Звіту про фінансові результати;
- даних аналітичного обліку [60, с. 67].

Розділ III Звіту „Рух коштів у результаті фінансової діяльності” формують рядки 3300–3395 [50].

Рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності визначається на підставі змін у статтях Балансу в розділі „Власний капітал” і статтях, пов'язаних із фінансовою діяльністю в розділах Балансу: „Довгострокові зобов'язання і забезпечення” та „Поточні зобов'язання і забезпечення” („Короткострокові кредити банків”, „Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями”, „Інші поточні зобов'язання” та ін.) [36].

У статті „Надходження від власного капіталу” (ряд. 3300) відображають надходження грошових коштів від розміщення акцій та інших операцій, що забезпечують збільшення власного капіталу.

Надходження грошових коштів у результаті утворення боргових зобов'язань (позик, векселів, облігацій, а також інших видів коротко- і довгострокових зобов'язань, не пов'язаних з операційною діяльністю) відображають у статті „Отримані позики” (ряд. 3305).

У статті „Інші надходження” (ряд. 3340) показують інші надходження грошових коштів, пов'язані з фінансовою діяльністю.

У статті „Погашення позик” (ряд. 3350) відображають виплати грошових коштів для погашення отриманих позик.

У статті „Сплачені дивіденди” (ряд. 3355) показують суми дивідендів, сплачені грошовими коштами.

Використання грошових коштів для викупу випущених раніше акцій підприємства, виплати грошових коштів орендодавцеві для погашення заборгованості за фінансовою орендою та на інші платежі, пов'язані з фінансовою діяльністю показують у статті „Інші платежі” (ряд. 3390).

У статті „Залишок коштів на кінець року” (ряд. 3415) наводять різницю між сумою грошових надходжень і видатків, відображених у трьох попередніх статтях: „Чистий рух коштів за звітний період”, „Залишок коштів

на початок року” та „Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів” [36].

Для складання Звіту про рух грошових коштів використовуються показники Балансу, Звіту про фінансові результати та дані аналітичного обліку за рахунками обліку активів і зобов'язань [30, с.64]

Звіт про власний капітал містить інформацію про складові власного капіталу і види (причини) змін (збільшення, зменшення) капіталу. Зміст і форма Звіту про власний капітал, а також загальні вимоги до розкриття його статей, визначаються Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності до П(С)БО 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності”.

За відсутності різниці в назві та вимогах щодо заповнення та подання Звіту про власний капітал між національним П(С)БО та МСФЗ (додаток Н), Еквівалентом Звіту про власний капітал вважають окремий компонент фінансової звітності (за МСФЗ 1 „Подання фінансових звітів”) „Звіт про зміни у власному капіталі”.

Мета, структура і техніка складання фінансового звіту про власний капітал запропонована на рис. 2.7.

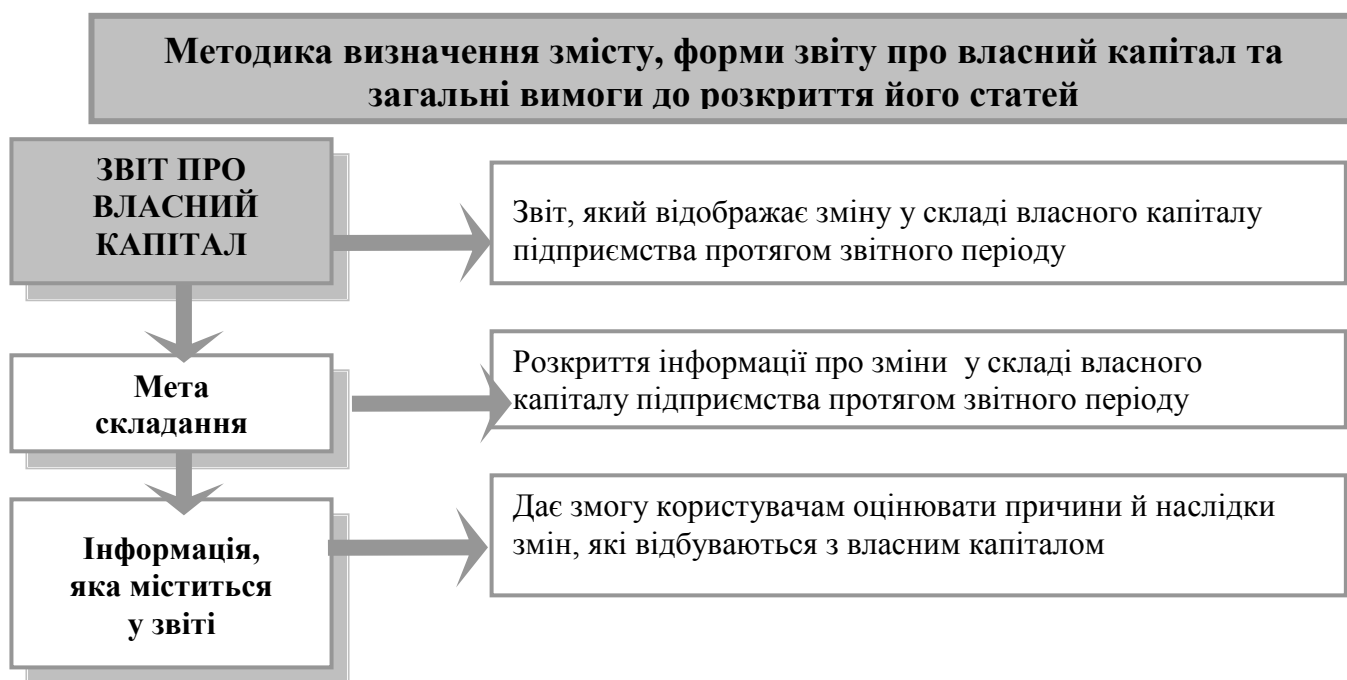

Рис. 2.7. Мета, структура і техніка складання фінансового звіту про власний капітал

Динаміка власного капіталу – один із найістотніших і найважливіших показників, оскільки відображає здатність підприємства підтримувати ефективність свого господарювання. Це показник того, чи є підприємство „діючим”, чи відповідає воно визначеному в Законі „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” принципу безперервності, тобто чи можна оцінювати активи і зобов’язання підприємства, виходячи із припущення, що його діяльність триватиме і надалі [33, с.50].

Складники і джерела інформації для формування даних звіту про власний капітал наведені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Складники і джерела інформації для формування даних звіту про власний капітал у ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”

Складники власного капіталу	Джерело інформації		
	Код форми звітності	Рядок у формі звітності	Сальдо рахунка
1	2	3	4
Зареєстрований капітал	Ф. № 1	Рядок 1400	Кредитове за Рахунком 40
Додатковий капітал	Ф. № 1	Рядок 1410	Кредитове за Рахунком 42
Резервний капітал	Ф. № 1	Рядок 1415	Кредитове за Рахунком 43
Необоротний прибуток (непокритий збиток)	Ф. № 1	Рядок 1420	За рахунком 44
Неоплачений капітал	Ф. № 1	Рядок 1425	Дебетове за Рахунком 46
Вилучений капітал	Ф. № 1	Рядок 1430	Кредитове за Рахунком 45

Зміст статей звіту про власний капітал поданий в додатку П.

У статтях „Залишок на початок року” (ряд. 4000) та „Залишок на кінець року” (ряд. 4300) показують суми власного капіталу, наведені в Балансі відповідно на початок і на кінець звітного періоду. У ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” ці суми становили відповідно 7434 тис. грн. та 7583 тис. грн. (додаток П1)

У статтях „Зміна облікової політики”, „Виправлення помилок» та «Інші зміни» відображаються суми коригувань, передбачених Положенням

(стандартом) бухгалтерського обліку 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах” [36].

У статті „Чистий прибуток (збиток) за звітний період” (ряд. 4100) показують суму чистого прибутку (збитку) зі Звіту про фінансові результати і в досліджуваному підприємстві цей показник становить 176 тис. грн.

Дані, що відображають розподіл прибутку між учасниками (власниками) підприємства або спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу, резервний капітал наводять у статтях розділу „Розподіл прибутку” (ряд.4200-4210).

У статтях розділу „Внески учасників” (ряд.4240-4245) відображають дані про збільшення зареєстрованого капіталу підприємства та зміни неоплаченого капіталу внаслідок збільшення чи зменшення дебіторської заборгованості учасників за внесками до зареєстрованого капіталу підприємства.

У статтях розділу „Вилучення капіталу” (ряд.4260-4275) наводять дані про зменшення власного капіталу підприємства внаслідок викупу акцій (часток) власної емісії, перепродаж чи анулювання викуплених акцій (часток), вилучення частки в капіталі, зменшення номінальної вартості акцій, або інші зміни в капіталі, зокрема придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві.

2.3. Розкриття інформації у Примітках до фінансової звітності та у звітності за сегментами

Розкриття інформації у фінансовій звітності передбачає надання суттєвої інформації (інформації, відсутність якої може вплинути на прийняття рішень) користувачам фінансової звітності.

Невід'ємна складова фінансової звітності ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” – Примітки до фінансової звітності (додаток Р). Складання Приміток є необхідною умовою дотримання принципів повного висвітлення і послідовності.

Примітки до фінансових звітів – сукупність показників і пояснень, які забезпечують деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Структура Приміток до річної фінансової звітності передбачає інформацію по 12 розділах, яка запропонована на рис. 2.8.

Рис. 2.8. Структура приміток до річної фінансової звітності

Інформація, яку розкривають у фінансовій звітності, може бути різною (залежно від видів діяльності підприємства), але має бути зрозумілою користувачам, тобто містити дані про:

- підприємство;
- дату звітності та звітного періоду;
- валюту звітності та одиницю її вимірювання;
- відповідну інформацію щодо звітного та попереднього періодів;
- облікову політику підприємства та її зміни;
- консолідацію фінансових звітів;
- припинення (ліквідацію) окремих видів діяльності;
- обмеження щодо володіння активами;

- участь у спільних підприємствах;
- виявлені помилки минулих років і пов'язані з ними коригування;
- переоцінку статей фінансових звітів;
- іншу інформацію, розкриття якої передбачено відповідними П(С)БО [66, с. 374].

У Примітках до фінансових звітів розкривають (рис.2.9.):

Рис. 2.9. Інформативна складова Приміток до річної фінансової звітності

Інформація про підприємство, яку необхідно розкрити у фінансовій звітності, охоплює:

- назву, організаційно-правову форму і місцезнаходження підприємства (країну, в якій зареєстровано підприємство, адресу його офісу);
- короткий опис основної діяльності підприємства;
- назву органу управління, у віданні якого знаходиться підприємство, або назву його материнської (холдингової) компанії;
- середню чисельність персоналу підприємства протягом звітного

періоду [66, с. 376].

Кожний фінансовий звіт містить дату, станом на яку наведено його показники, або період, який він охоплює. Якщо період, за який складено фінансовий звіт, відрізняється від звітного періоду, причини й наслідки цього повинні бути розкриті у Примітках до фінансової звітності.

У фінансовій звітності зазначають валюту, в якій відображено елементи звітності, та одиницю її вимірювання. Якщо валюта звітності відрізняється від валюти, в якій ведеться бухгалтерський облік, підприємство має розкрити причини цього і методи, використані для переведення фінансових звітів з однієї валюти в іншу [28, с. 261].

Підприємство висвітлює обрану облікову політику описом:

- принципів оцінки статей звітності;
- методів обліку щодо окремих статей звітності.

При складанні Приміток необхідно, щоб наведена в них інформація відповідала обліковій політиці підприємства.

Якщо в обліковій політиці підприємства протягом звітного року відбулися зміни, у Примітках відображають:

- причини і суть змін;
- суму коригування нерозподіленого прибутку на початок звітного періоду або обґрунтування неможливості її достовірного визначення;
- факт повторного надання порівняльної інформації у фінансових звітах або доцільність її перерахунку. Наприклад, до змін в обліковій політиці належать зміна методу нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів, зміна методу оцінки вибуття запасів та ін.

У Примітках до фінансової звітності розкривають зміст і суму змін в облікових оцінках (попередніх оцінках, „які використовує товариство для розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами, які впливають на поточний період або впливатимуть на майбутні періоди). Наприклад, до змін в обліковій оцінці відносять зміну строку експлуатації основних засобів” [25, с.175].

Якщо неможливо розрізнити зміни облікової політики та облікових

оцінок, у звітності ці зміни доцільно відображати як зміни облікових оцінок.

У Примітках до фінансової звітності розкривають інформацію про події, що відбулися після дати Балансу, тобто події, що відбулися між датою складання Балансу і датою його затвердження керівництвом фінансової звітності й вплинула або може вплинути на фінансовий стан, результати діяльності і рух коштів підприємства.

У Примітках до річної фінансової звітності відображають:

- події, які стосуються звітного періоду і надають додаткову інформацію про показники звіту;

- події, які хоч і не стосуються звітного періоду, але містять важливу інформацію про обставини, що виникли після дати Балансу.

Перелік подій після дати Балансу визначений П(С)БО 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”.

До подій, що надають додаткову інформацію про обставини, які відбулися на дату Балансу, належать:

- оголошення банкрутом дебітора підприємства, заборгованість якого раніше визнано сумнівною;

- переоцінка активів після звітної дати, яка свідчить про стійке зниження їхньої вартості, визначеної на дату Балансу;

- отримання інформації про фінансовий стан і результати діяльності дочірніх і асоційованих підприємств, яка свідчить про стійке зниження вартості їхніх акцій на фондових біржах;

- продаж запасів, який свідчить про необґрунтованість оцінки чистої вартості їхньої реалізації на дату Балансу;

- отримання від страхової організації матеріалів про уточнення розміру страхового відшкодування, переговори щодо якого велися на звітну дату;

- виявлення помилок або порушень законодавства, які призвели до викривлення даних фінансової звітності [32, с. 91].

До подій, які вказують на обставини, що виникли після дати складання

Балансу, відносять:

- прийняття рішень стосовно реорганізації підприємства;
- придбання цілісного майнового комплексу;
- прийняття рішення про припинення операцій, які є значною частиною основної діяльності підприємства;
- знищення (втрата) активів підприємства внаслідок пожежі, аварії, стихійного лиха або іншої надзвичайної події;
- прийняття рішення щодо емісії цінних паперів;
- непрогнозована зміна індексів цін і валютних курсів;
- укладення контрактів про значні капітальні і фінансові інвестиції.

Під звітністю за сегментами розуміють подання інформації за окремими напрямками діяльності підприємства на відміну від подання звітності по підприємству в цілому.

Г. Германчук вважає, що метою подання інформації за сегментами є „отримання інформації про види діяльності підприємства і економічне середовище, в якому ця діяльність здійснюється” [7, с. 36-37].

Інформація за сегментами допомагає користувачам фінансової звітності:

- зрозуміти діяльність підприємства;
- оцінити перспективи майбутніх чистих грошових потоків;
- приймати рішення про діяльність підприємства на підставі більш повної інформації.

Порядок формування у бухгалтерському обліку інформації про доходи, витрати, фінансові результати, активи і зобов'язання сегментів підприємства та розкриття її у фінансовій звітності визначено у П(С)БО 29 „Фінансова звітність за сегментами”.

З метою складання зовнішньої фінансової звітності підприємству слід виділити:

- господарські та географічні сегменти;
- звітні сегменти;
- пріоритетні та допоміжні сегменти [7, с. 37].

Основою для визначення сегментів підприємства є його внутрішня організаційна (управлінська) структура. Сегмент може бути визначений і за критерієм дотримання єдиного технологічного процесу, який може здійснюватися в кількох географічних регіонах, що обумовлено стадіями виробництва продукції, політикою післяпродажного обслуговування, умовами доставки товарів тощо. Інформацію щодо сегментів слід складати відповідно до облікової політики, прийнятої для підприємства (консолідованої групи).

Відповідно до П(С)БО 29 господарський сегмент – це відокремлювана частина діяльності підприємства з виробництва та (або) продажу певного виду (або групи) продукції (товарів, робіт, послуг), яка відрізняється від інших такими чинниками: видом продукції (товарів, робіт, послуг), характером виробничого процесу, методами, що застосовуються для розповсюдження продукції, товарів, робіт, послуг, характером правового середовища, ризиками та забезпеченням прибутковості, типом або класом покупців певної продукції, товарів, робіт, послуг.

Географічний сегмент – це відокремлювана частина діяльності підприємства з виробництва та (або) продажу певного виду (або групи) продукції (товарів, робіт, послуг) в межах конкретного економічного середовища, яка відрізняється від інших такими чинниками: подібністю економічних та політичних умов, взаємозв'язком діяльності в різних географічних регіонах, віддаленістю операцій, ризиками, пов'язаними з операціями в конкретному регіоні та забезпеченням прибутковості, правилами валютного контролю, основними валютними ризиками [7, с. 36].

Звітний сегмент – господарський або географічний сегмент, інформація про показники діяльності якого має розкриватися в Примітках до фінансової звітності.

Послідовність визначення звітного сегмента показано на рис. 2.10.

Розкриття інформації за звітними сегментами залежить від пріоритетності сегмента. У зв'язку з цим всі звітні сегменти поділяються на

два типи: пріоритетні та допоміжні сегменти. В основі такого поділу – ризику та прибутковості підприємства [45, с.30].

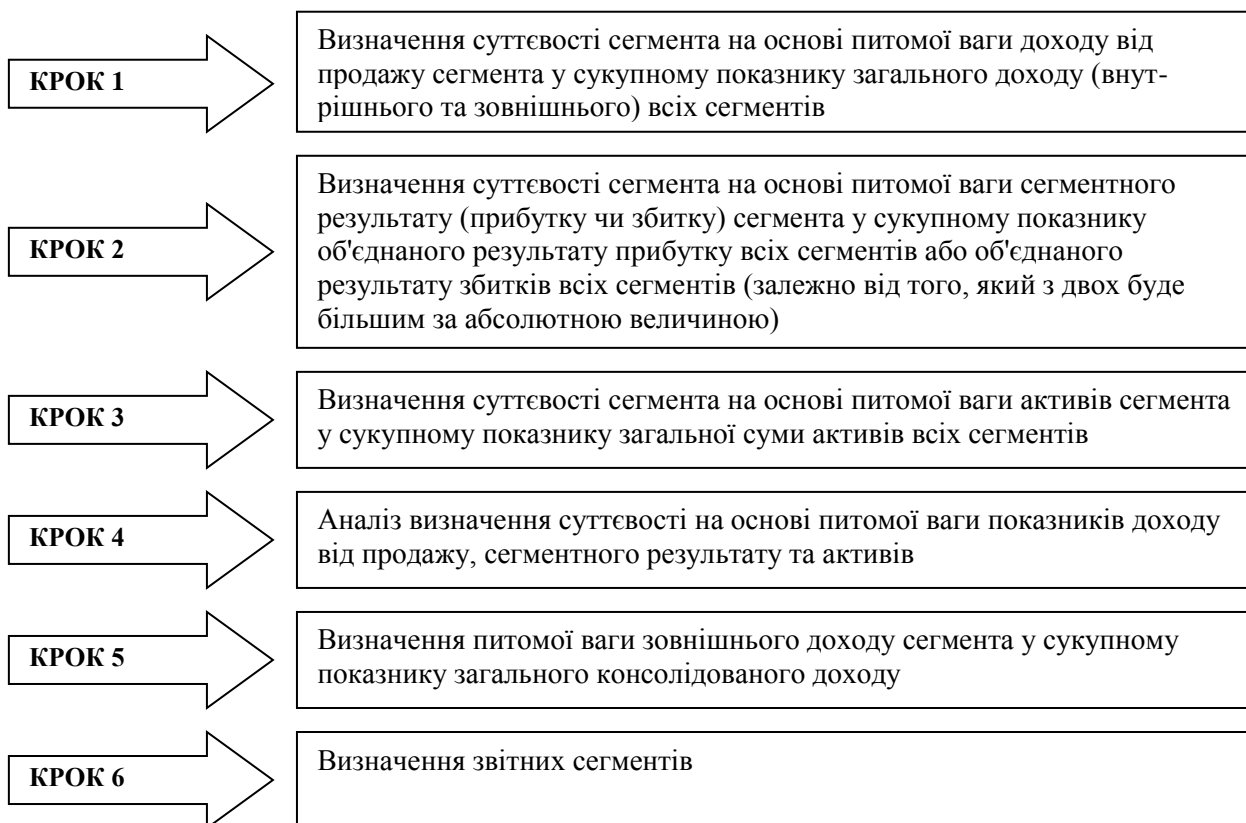

Рис. 2.10. Послідовність визначення звітних сегментів

При визначенні звітних сегментів та розкритті інформації враховують такі елементи сегмента, як дохід, витрати, фінансовий результат, активи та зобов'язання.

Дохід сегмента – це дохід, який безпосередньо відноситься до сегмента і складає відповідну частину доходу підприємства, яка може бути обґрунтовано розподілена на певний сегмент незалежно від того, чи була вона отримана від продажу зовнішнім клієнтам, чи від операцій з іншими сегментами цього самого підприємства від звичайної діяльності.

Витрати сегмента – це витрати звичайної діяльності сегмента, що безпосередньо належать до сегмента, і відповідна частка витрат, яка може бути обґрунтовано розподілена на сегмент, у тому числі витрати, пов'язані з операціями з іншими сегментами цього підприємства.

Результат сегмента – дохід сегмента за вирахуванням витрат сегмента.

Результат сегмента визначається до будь-яких коригувань частки меншості.

Активи сегмента – це активи, які використовуються сегментом у його звичайній діяльності і які можна прямо віднести або обґрунтовано розподілити на цей сегмент. Активи сегмента визначаються після вирахування відповідних забезпечень, які відображаються як прями згортання в Балансі підприємства.

Зобов'язання сегмента – ті зобов'язання, які виникають у результаті звичайної діяльності сегмента і які можна безпосередньо віднести на даний сегмент або можна обґрунтовано розподілити на цей сегмент.

Якщо підприємство змінює визначення своїх сегментів і не перераховує сегментну інформацію за попередні періоди на новій основі, оскільки це неможливо зробити, тоді для забезпечення зіставності у разі вказаної зміни підприємству слід подавати дані за сегментами і за новою, і за старою основами сегментації.

Висновки до розділу II

Бухгалтерський облік на ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” ведеться у відповідності до вимог Закону України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999р. №996-XIV, затверджених Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативних документів з питань організації бухгалтерського обліку. Фінансова звітність складена за даними бухгалтерського обліку, відповідає вимогам міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, щодо форм звітності, переліку в них статей фінансової звітності та їх наповнення і в цілому достовірно відображає фінансовий стан підприємства.

До складу фінансової звітності відносяться:

- Баланс (звіт про фінансовий стан) підприємства, який відображає на певну дату його активи, власний капітал, зобов'язання);
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) відображає інформацію про доходи, витрати і фінансові результати підприємства;
- Звіт про рух грошових коштів (інформація про грошові потоки підприємства за звітний період);
- Звіт про власний капітал (в якому розкривається інформація про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного року);
- Примітки до фінансової звітності (це сукупність показників і пояснень, що забезпечують деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів).

Складання фінансової звітності проходить кілька етапів. Основним етапом складання фінансової звітності є річний звіт – важливий і відповідальний етап праці бухгалтерії над підбиттям підсумків роботи підприємства за звітний рік. Основними етапами складання річної звітності ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” є:

- перш за все підприємство у належні строки проводить річну інвентаризацію, що є однією з основних вимог до річної фінансової звітності;

– важливим етапом підготовки до річного звіту підприємства є складання перевірного бухгалтерського балансу станом на 31 грудня поточного (звітного) року. Це робиться з метою перевірки повноти і правильності відображення господарських операцій за грудень на рахунках бухгалтерського обліку і перевірки відповідності даних аналітичних та синтетичних рахунків;

– кінцевим етапом є оприлюднення звітності – це офіційне подання фінансової звітності до органів Державної податкової адміністрації України, Центрального статистичного управління тощо. Пенсійний фонд.

Таким чином фінансова звітність є одним із перших і найважливіших джерел інформації про діяльність підприємств будь якої форми власності, за допомогою якого складається враження про рівень потенціального партнера.

РОЗДІЛ III

АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Організація та методика аудиту фінансової звітності

Згідно Закону України „Про аудиторську діяльність” аудит – це „перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб’єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам” [24].

Бухгалтерська звітність є системою узагальнених показників, що характеризують підсумки фінансово-господарської діяльності підприємства протягом звітного періоду (кварталу, року). Вона складається шляхом підрахунку групування і спеціальної обробки даних поточного бухгалтерського обліку і є завершальною його стадією.

Фінансову звітність, відповідно до чинних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі П(С)БО), зобов’язані складати підприємства, які мають самостійний баланс і є юридичними особами.

Достовірність бухгалтерської звітності – такий ступінь точності даних бухгалтерської звітності особи, що підлягає аудиту, який дозволяє користувачу цієї звітності робити на її основі правильні висновки про майновий і фінансовий стан особи, що підлягає аудиту і про результати її господарської діяльності, а також приймати рішення на підставі даних.

Думка про достовірність бухгалтерської звітності – думка аудитора, що виражає оцінку правильності складання особою, що підлягає аудиту, бухгалтерської звітності за встановленими формами і її відповідальність вимогам чинного законодавства України про бухгалтерський облік.

Підготовка достовірної бухгалтерської звітності – одне з основних завдань керівництва господарюючого суб’єкта. Наявність аудиторського

висновку про бухгалтерську відповідальність не перекладає відповідальності за її підготовку на аудитора. Разом з тим на аудитора покладається відповідальність за формування об'єктивної думки про ступінь достовірності поданої звітності і складання відповідного висновку, що повинно служити орієнтиром для користувачів бухгалтерської звітності при визначенні ступеню об'єктивності поданих у звітності даних і попереджувати про існуючі і ймовірні відхилення в цій звітності.

Таким чином, метою аудиту фінансової звітності є надання аудитором висновку про те, чи відповідає фінансова звітність в усіх суттєвих аспектах стандартам, які регламентують порядок підготовки і представлення фінансових звітів. За результатами аудиту складається аудиторський висновок про реальний фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Думка аудитора про достовірність або недостовірність бухгалтерської звітності повинна базуватися на зібраних в ході аудиту необхідних і достатніх підтвердженнях. При цьому збір і аналіз аудиторських підтверджень повинен здійснюватись на систематизованій основі, обґрунтовуючи впевненість аудитора щодо складеного висновку відносно достовірності бухгалтерської звітності, яка перевіряється.

Отже, щоб досягти мети, що ставить перед собою аудит, спочатку необхідно визначитися, в достовірності яких саме тверджень аудиторам потрібно пересвідчитися [46, с. 79].

Завданнями аудиту фінансової звітності є:

- дослідити достовірність та відповідність записів звітності даним Головної книги та реєстрів аналітичного обліку;
- прослідкувати за своєчасністю подання бухгалтерської звітності до відповідних державних органів;
- вивчити взаємо узгодженість показників звітності підприємства;
- порівняти дані річної фінансової звітності з даними квартальної і поточної фінансової звітності;
- оцінити можливість постійного функціонування підприємства;

– оцінити вплив подій, що відбулися, на фінансову звітність та їх відображення в звітності.

Аудитор при проведенні аудиту фінансової діяльності підприємства повинен перевіряти достовірність початкових та порівняльних показників цієї звітності. При цьому слід врахувати що початкові та порівняльні показники повинні відображати результати фінансово-господарської діяльності підприємства за попередній період, а також, свідчити про постійність його облікової політики в звітному та попередньому періодах [17, с. 236].

При перевірці аудитор з'ясовує наявність наказу керівника підприємства про облікову політику та проводить аналіз дотримання бухгалтерською службою принципів підготовки фінансової звітності.

Процедури завірення фінансової звітності означають підтвердження аудитором відповідності показників фінансової звітності даним Головної книги (оборотного балансу) і журналам ордерам без здійснення процедур перевірки достовірності первинної бухгалтерської документації [26].

Об'єктами вивчення є квартальна та (або) річна бухгалтерська звітність, склад та форми якої затверджені чинним законодавством у періоді, який перевіряється, а саме: Баланс (форма № 1), Звіт про фінансові результати (форма № 2), Звіт про рух грошових коштів (форма № 3), Звіт про власний капітал (форма № 4), Примітки до річної фінансової звітності (форма № 5), Інформація за сегментами, Головна книга, Оборотно-сальдові відомості, журнали-ордери.

Важливо скласти програму роботи аудитора, детально відобразивши в ній всі етапи проведення аудиту до складання та підписання аудиторського висновку (таблиця 3.1) [2, с. 142].

Аудиторська фірма при проведенні первинного аудиту повинна отримати достатній обсяг аудиторських підтверджень, щоб впевнитися у наступному:

– початкові і порівняльні показники фінансової звітності, яка перевіряється, не містять суттєвих викривлень;

**Програма аудиторської перевірки фінансової звітності ДП
„Чортківський комбінат хлібопродуктів”**

№ з/п	Об'єкт аудиту	Перелік робіт і послуг, які необхідно виконати аудиторю	Термін виконання	Відмітки про виконання	Виконавець
1	2	3	4	5	6
1	Договір на проведення аудиту	Одержання необхідної інформації про підприємство	11.02.2013		Дідух В.М.
		Надсилання листа клієнту	15.02.2013		
		Укладання договору на проведення аудиту	18.02.2013		
2	Фінансова звітність (Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал інші форми фінансової звітності)	Перевірка відповідності даних звітності даним бухгалтерського обліку	22.02.2013		
		Перевірка правильності оцінки статей балансу та фінансової звітності	25.02.2013		
			- 04.03.2013		
		Перевірка своєчасності подання фінансової звітності відповідним державним органам	04.03.2013		
		Перевірка виконання зауважень податкових служб	05.03.2013		
		Перевірка взаємної погодженості показників фінансової звітності підприємства	05.03.2013		
		Висновок щодо правильності складання фінансової звітності	06.03.2013		
3	Аудиторський висновок	Підготовка підсумкової аудиторської документації (аудиторського висновку та рекомендацій щодо усунення виявлених недоліків та помилок)	11.03.2013		
		Передання замовнику аудиторського висновку та іншої підсумкової документації	14.03.2013		

– кінцеві і порівняльні показники фінансової звітності попереднього звітного періоду відповідним чином перенесені на початок звітного періоду, що перевіряється;

– результати початкових і порівняльних показників фінансової звітності відповідним чином розкритті в поясненнях до фінансової звітності, яка перевіряється;

– облікова політика економічного суб'єкта, який перевіряється, застосовується на постійній основі тощо.

Кожен аудитор самостійно вибирає послідовність своїх дій, виходячи з особливостей діяльності клієнта й умов укладеного договору.

При проведенні перевірки аудитору необхідно:

– виділити найважливіші розділи бухгалтерського обліку залежно від виду підприємства, мети перевірки й основних користувачів даної бухгалтерської (фінансової) звітності й зосередитися на цих розділах;

– обов'язково перевірити, хоча б у загальних рисах, усі розділи бухгалтерського обліку на даному підприємстві.

У процесі аудиторської перевірки виділяють такі основні етапи:

– знайомство з підприємством, процедура схвалення клієнта, оцінка економічного середовища, ознайомлення зі звітністю, установчими документами, станом бухгалтерського обліку і напрямками діяльності клієнта;

– установлення обсягів перевірки;

– укладання договору на аудиторську перевірку;

– вивченні й оцінка системи внутрішнього контролю;

– вибір методу організації перевірки (суцільний, вибірковий, аналітичний, комбінований);

– складання плану і програми аудиту;

– вивчення установчих документів: дата реєстрації, форма власності, засновники, розміри, терміни і порядок формування статутного капіталу, структура управління, умови припинення діяльності;

– вивчення інших документів: протоколів загальних зборів, наказів директора, встановлення повноважень керівництва, правильності

формування розпоряджень керівництва, відсутності протиріч із засновницькими документами;

- вивчення звітності підприємства: виявлення порушень, невідповідностей у звітності, наявності самостійних змін в установлених формах звітності;

- уточнення і коригування плану й аудиторської програми;

- аудит показників звітності, який включає перевірку за всіма розділами предметної галузі досліджень;

- підготовка аудиторського висновку;

- ознайомлення з невизначеними обставинами;

- огляд виконання плану проведення аудиту й аудиторських процедур;

- підписання аудиторського висновку й акту приймання робіт за договором про аудиторську перевірку [30, с. 124].

На практиці метод аудиту визначається як сукупність прийомів, за допомогою яких оцінюється стан будованих об'єктів. Останні поділяються на методичні прийоми проведення перевірки і методичні прийоми її організації.

До складу методичних прийомів проведення аудиту відносять: фактичну перевірку, підтвердження, документальну перевірку, спостереження, обстеження, опитування, перевірку механічної точності, аналітичні тести, сканування, обстеження, спеціальну перевірку та зустрічну перевірку (рис. 3.1.) [31, с. 114].

Під фактичною перевіркою слід розуміти перевірку кількісного і якісного стану об'єктів, який встановлюється шляхом обстеження, огляду, обміркування, перерахунку, зважування, лабораторного аналізу та інших способів перевірки фактичного стану активів.

Документальна – це перевірка документів і записів, яка може бути формальною, арифметичною та перевіркою по суті.

Формальна перевірка полягає у візуальній перевірці правильності записів усіх реквізитів, у виявленні безпідставних виправлень, підчисток, дописувань у тексті й цифрах, у перевірці достовірності підписів посадових і матеріально-відповідальних осіб.

Арифметична перевірка документів полягає в перевірці правильності розрахунків у документах, облікових регістрах і звітних формах.

Рис. 3.1. Класифікація методів аудиту

Перевірка документів по суті дає змогу встановити законність і доцільність господарських операцій, правильність відображення операцій на рахунках та включення до статей затрат і валових доходів.

Підтвердження полягає в одержанні письмової відповіді від клієнта або третіх осіб із метою підтвердження точності інформації (наприклад, підтвердження дебіторської заборгованості).

Спостереження дає можливість одержати загальну характеристику можливостей клієнта на підставі візуального огляду.

Обстеження – особисте ознайомлення із предметом дослідження. Наприклад, обстеження місць зберігання продукції, запасів.

Опитування – це одержання письмової або усної інформації від клієнта або про клієнта.

Перевірка механічної точності передбачає повторну перевірку підрахунків і передачі інформації.

Аналітичні тести – методи порівняння, як в абсолютних одиницях, так і у відносних (індекси, коефіцієнти, відсотки).

Сканування – безперервний, поелементний перегляд інформації (наприклад, спеціаліст зі шляхового будівництва, технологи). Використовується для виявлення різного роду відхилень від норм та з метою доведення фактів порушень і відхилень.

При зустрічних перевірках відображення господарських операцій, що здійснюються між клієнтом та третіми особами, перевіряється в останніх та порівнюється з даними клієнта. Аудитору слід пам'ятати, що проведення зустрічної перевірки в третьої особи повинно бути санкціоновано клієнтом. Зустрічна перевірка застосовується також при вивченні одних і тих же показників у різних первинних документах клієнта, наприклад, обсяг виконаної роботи може бути зафіксований у первинних документах із нарахування заробітної плати і в документах із прийому продукції, робіт і послуг.

Перевірка може бути організована по-різному. Так, у практиці аудиторської роботи виділяють чотири основних методи організації перевірки: суцільна перевірка (документальна і фактична), вибіркова, аналітична, комбінована [31, с. 115].

При суцільній перевірці перевіряються всі масиви інформації без винятку щодо господарських процесів, які відбулись у клієнта за період, що перевіряється. На підставі суцільної перевірки аудитор робить висновок про достовірність, доцільність та законність відображення в бухгалтерському обліку і звітності дій і подій, здійснених економічним суб'єктом за весь період, який перевіряється. Такі перевірки є найточнішими, а ступінь ризику не виявлення зводиться до мінімального. Проте вони потребують дуже великих трудових і матеріальних затрат. Тому при проведенні традиційних

перевірок суцільна перевірка недоцільна. Такі перевірки застосовуються для встановлення доказів та визначення заподіяної шкоди в результаті різного роду правопорушень.

Вибіркова перевірка передбачає застосування аудиторських процедур менше ніж до 100% масивів інформації, які дають змогу аудитору отримати аудиторські докази і, оцінивши окремі характеристики вибраних даних, поширити дієвість цих доказів на всю сукупність даних. Ризик не виявлення збільшується, оскільки за межами вибірки можуть залишатися факти порушень та помилок.

Аналітична перевірка – це оцінка фінансових показників за допомогою вивчення вірогідних залежностей між ними.

Комбінована перевірка – це поєднання суцільної, вибіркової й аналітичної перевірок.

Аудитор має встановити, що кожна стаття, наведена у фінансовій звітності, відповідає таким критеріям:

- є вірогідність надходження або вибуття майбутніх економічних вигод, пов'язаних з цією статтею;
- оцінка статті може бути достовірно визначена.

1. Оцінка якісних характеристик фінансової звітності. При оцінці якісних характеристик фінансової звітності аудитору потрібно врахувати вимоги П(С)БО 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності”. Для цього проводять аналіз дотримання вимог П(С)БО за напрямками:

- дохідності (дані фінансової звітності мають забезпечувати однозначні трактування користувачами. Це наявність необхідних реквізитів, чітко визначений звітний період, одиниця виміру);

- достовірності (передбачає необхідність виключення наявності помилок і викривлень, які можуть вплинути на рішення користувачів звітності. Аудитор має проаналізувати рішення керівництва про оцінку та відображення статей у фінансових звітах);

- зіставності (забезпечення можливості користувачам порівнювати фінансові звіти підприємства за різні періоди. Для цього аудитору слід

проаналізувати розкриття інформації про облікову політику та її зміни у Примітках до фінансової звітності);

– доречності (наявність інформації впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу своєчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні дії. Аудитору необхідно проаналізувати правильність розкриття відповідних статей порівнянням даних Головної книги і даних статей Балансу).

2. Оцінка принципів підготовки звітності. Завдання аудитора є встановити дотримання при складанні фінансової звітності десяти принципів:

– автономності, при якому кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від власників. Тому власне майно і зобов'язання власників не відображуються у фінансовій звітності підприємства;

– безперервності діяльності, який полягає в тому, що оцінка активів і зобов'язань підприємства здійснюється виходячи із припущення, що його діяльність триватиме;

– періодичності, що передбачає розподіл діяльності підприємства на певні (визначені) періоди часу з метою складання фінансової звітності;

– історичної (фактичної) собівартості, що свідчить про пріоритет оцінки активів підприємства виходячи із витрат на їх виробництво й придбання;

– нарахування та відповідності доходів і витрат. Доходи і витрати відображаються в обліку й звітності в момент їх виникнення, тобто незалежно від часу надходження та сплати грошей;

– повного висвітлення, який полягає в тому, що фінансова звітність має вміщувати всю інформацію про фактичні результати операцій і подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі;

– послідовності, який передбачає постійне із року в рік застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики має бути обґрунтована й розкрита у фінансовій звітності;

– обачності, який полягає в тому, що методи оцінки що застосовуються, мають допомогти уникнути завищення активів і доходів та заниження зобов'язань і витрат;

- превалювання сутності над формою. Операції мають обліковуватися відповідно до їх суті, а не тільки виходячи із юридичної форми;
- принцип єдиного грошового вимірника передбачає, що вимір і узагальнення всіх операцій підприємства в його фінансовій звітності здійснюється в єдиній грошовій одиниці.

На основі виконаних процедур аудитор робить висновок про відповідність фінансової звітності вимогам про надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності і рух грошових коштів підприємства [30, с. 58].

Перевірка фінансової звітності проводиться в такій послідовності:

- формальна перевірка (полягає у візуальній перевірці правильності записів всіх реквізитів звітності та виявленні наявності самостійних змін у встановлених формах звітності, необумовлених виправлень, підчисток, наявність підписів);
- аналітична перевірка (виявлення суттєвих відхилень, вивчення яких за допомогою глибинних та наскрізних тестів дозволяє встановити факти помилок та порушень, що призводять до перекручення звітності);
- перевірка по суті та рахункова перевірка показників звітності (встановлення достовірності показників звітності) [46, с. 352].

При перевірці балансу аудитору слід дотримуватися певного порядку дослідження.

Перевірка тотожності показників, що містяться у балансі та регістрах бухгалтерського обліку. Перевірка відбувається шляхом порівняння показників, що містяться у відповідній формі, із залишками та оборотами по рахунках Головної книги і регістрів обліку.

Перевірка відображення всіх активів і пасивів підприємства в повному обсязі. При проведенні такої перевірки необхідно впевнитися, що активи та джерела їх утворення в балансі відображенні в повному обсязі.

Вивчення оцінки активів і пасивів протягом року відповідно до прийнятої облікової політики. Перевірка передбачає встановлення

дотримання підприємством протягом звітнього року методів оцінки, обраних ним на початку звітнього періоду.

Встановлення реального існування відображених в балансі активів і пасивів. Аудитор повинен впевнитися в реальному існуванні, наявності конкретних видів, найменування матеріальних запасів, які в сукупності відображені в балансі.

Визначення правдивості, точності, об'єктивності відображення стану підприємства на дату складання балансу. Аудитор повинен встановити правильність залишків; відповідність даних фінансової звітності інформації в іншій звітності.

Контроль дотримання підприємством при веденні бухгалтерського обліку та складанні балансу чинного законодавства і нормативних документів. Така оцінка стосується як перевірки правомірності здійснення самих операцій, так і правильності їх документального оформлення.

Перевірка дотримання підприємством обраної облікової політики, а також безперервності його функціонування.

Перевірка правильності складання балансу базується на таких основних моментах:

- дані статей балансу на початок періоду повинні відповідати даним балансу на кінець попереднього періоду;
- дані статей балансу на кінець звітнього періоду повинні бути обґрунтовані результатами інвентаризації;
- суми статей балансу за розрахунками із фінансовими, податковими органами, установами банків повинні бути звірені з ними і бути тотожними;
- дані кінцевого балансу повинні відповідати оборотам і залишкам на рахунках Головної книги чи іншого аналогічного регістру бухгалтерського обліку на кінець звітнього року;
- дані балансів на початок і кінець року мають бути зіставленими.

Перевірку правильності складання Звіту про фінансові результати здійснюють за трьома розділами: Фінансові результати, Елементи операційних витрат, Розрахунок показників прибутковості акцій.

При проведенні аудиторської перевірки встановлюється достовірність Звіту про фінансові результати окремо шляхом порівняння показників, що містяться у формі, із залишками та оборотами по рахунках Головної книги і реєстрів обліку. У випадку, якщо показники форми № 2 не можуть бути перевірені за даними Головної книги, аудитором використовуються реєстри аналітичного обліку.

Отже, діями аудитора при перевірці Звіту про фінансові результати є:

- перевірка наданого звіту на арифметичну точність;
- складання пробного звіту про фінансові результати (на підставі робочих документів по інших розділах аудиту) та порівняння його з наданим звітом;
- перевірка розрахунку прибутковості акцій;
- перевірка відповідності даних звіту про фінансові результати в частині даних за відповідний період минулого року;
- узгодження певних показників Звіту про фінансові результати з даними Балансу [46, с. 362].

Рух грошових коштів у Звіті про рух грошових коштів відображають у розмірі видів діяльності: операційної, інвестиційної та фінансової. У частині операційної діяльності використовується непрямий метод складання звіту, а в частині фінансової та інвестиційної – прямий.

Порядок вивчення Звіту про власний капітал наведено в таблиці 3.2.

При перевірці Звіту слід, перш за все, провести аналіз змін за статтями Балансу (різниці між сальдо на початок і кінець звітної періоду), що були пов'язані з інвестиційною і фінансовою діяльністю та усунути їх вплив на відповідні статті (на дебіторську або кредиторську заборгованість, зміну запасів, необоротних активів і т.д.). решта змін за балансовими статтями буде брати участь у коригуванні прибутку і відобразатись в розділі Звіту „Рух грошових коштів у результаті операційної діяльності”.

Здійснюючи контроль, перевіряють правильність використання нерозподіленого прибутку та відображення його в бухгалтерському обліку.

Порядок вивчення Звіту про власний капітал

Назва рядка	Код рядка	Ув'язка по інших формах	Головна книга	Регістри обліку (журнальна форма)	Первинні документи	Примітки
1	2	3	4	5	6	7
Залишок на початок року	4000	Ф.№1 "Баланс"	Сальдо на початок року по рахунку 41	--	Статут	Перевіряють правильність відображення залишку капіталу на початок звітного року
Скоригований залишок на початок року	4095	--	--	--	--	--
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	--	Дт 44 Кт 41	Журнал-№7	Рішення засновників, довідка бухгалтерії	--
Внески до капіталу	4240	--	Дт 30, 31 Кт 41	Журнал-№7	Прибутковий касовий ордер	
Анулювання викуплених акцій	4270	--	Дт 40 Кт 41	Журнал-№7	Рішення засновників	
Разом змін в капіталі	4295	--	--	--	--	--
Залишок на кінець року	4600	Ф.№1 "Баланс"	--	--	--	--

Примітки до фінансових звітів – це сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію і обґрунтування статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік згідно з новими стандартами побудований на загальноприйнятих принципах бухгалтерського обліку і міжнародних стандартах обліку і звітності. Він спрямований на:

- об'єктивне визначення й відображення фінансового результату діяльності та фінансового стану;
- відображення ринкових ризиків;
- урахування впливу ринку на діяльність.

Тому вивчення показників звітності закінчується дослідженням правильності відображення господарських фактів у бухгалтерському обліку.

3.2. Економічний аналіз фінансового стану та показників діяльності ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”

Фінансовий аналіз діяльності підприємства – комплексне вивчення фінансового стану підприємства з метою оцінки досягнених фінансових результатів, що проводиться за допомогою методів статистичного, економічного і фінансового аналізу за даними трьох потоків інформації: нормативної, планової та фактичної, відображеній в бухгалтерській (фінансовій) звітності підприємства.

Аналіз фінансового стану будь-якого підприємства є нагальною необхідністю, адже не можна вести господарство без міри ваги і рахунку, не досягаючи перевищення доходів над видатками.

Основними функціями аналізу фінансових звітів є: визначення глибини і напрямку аналізу, процес контролю і процес одобрення позик [1, с. 349].

Головною метою фінансового аналізу є своєчасне виявлення, попередження та усунення недоліків у фінансовій діяльності, знайти управлінські рішення для поліпшення фінансового стану підприємства та його платоспроможності.

Звідси впливають і основні напрямки фінансового стану – вивчення причин, які негативно чи позитивно позначаються на фінансовому стані, підготовка проектів управлінських рішень щодо підвищення фінансової стабільності підприємства, розробка заходів для оптимізації структури фінансових ресурсів і їх ефективного використання. Аналізом фінансового стану займаються не лише керівники і відповідні служби підприємства, а й його засновники, інвестори з метою вивчення ефективності використання ресурсів, банки для оцінки умов кредитування і визначення ступеню ризику, постачальники для своєчасного отримання платежів, податкові інспекції для

виконання плану надходження коштів до бюджету, тощо. У відповідності з цим аналіз поділяється на внутрішній і зовнішній.

Внутрішній аналіз необхідний самому підприємству для більш ефективного планування, контролю та прогнозування фінансового стану підприємства. Його мета встановити планомірне надходження грошових коштів і розмістити власні і залучені кошти таким чином, щоб забезпечити ефективне функціонування підприємства, отримання прибутку і виключення банкрутства [37, с. 251].

Зовнішній аналіз здійснюється інвесторами, постачальниками матеріальних ресурсів, контролюючими органами на основі опублікованої звітності, з метою вигідного вкладення грошей, забезпечення максимального прибутку і виключення ризику втрат [44, с. 31].

Завдання аналізу фінансового стану можуть бути різними залежно від цілей аналізу і специфіки підприємства. Ці завдання розв'язуються на основі досліджень динаміки абсолютних і відносних фінансових показників з відокремлюваних таких основних підрозділів аналізу фінансового стану підприємства:

- аналіз балансу;
- аналіз майна і джерел його утворення (аналіз активів та пасивів);
- аналіз ліквідності та платоспроможності;
- аналіз фінансової стабільності;
- аналіз оборотності оборотних коштів;
- аналіз руху коштів;
- аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості;
- аналіз використання капіталу [38, с. 88].

Якість фінансового аналізу залежить як від застосування методики так і достовірності даних фінансової звітності.

Основні завдання, як фінансового так і економічного аналізу забезпечують за їх комплексного вирішення досягнення кінцевих результатів – виконання планів поліпшення й удосконалення економічної роботи і відповідно подальшого розвитку підприємства.

Для аналізу приміряється велика кількість методів, процедур та схем. Під методом у широкому розумінні слова розуміють шляхи, способи та засоби пізнання дійсності, сукупність організаційно пов'язаних принципів та прийомів дослідження різноманітних явищ. Найважливішим елементом методики економічного аналізу є технічні прийоми та способи аналізу, які можна назвати інструментарієм аналізу, до якого відносяться абсолютні, відносні та середні величини.

Абсолютні величини показують кількісні розміри економічного явища в одиницях міри, ваги, обсягу, площі, вартості тощо відносно до розміру інших явищ.

Відносні величини одержують при визначені співвідношення між абсолютними величинами і застосовують у розрахунках рівня виконання плану, координації, структури, інтенсивності змін за певний період. Відносна величина напруженості планового завдання, наприклад, являє собою відношення планового рівня показника поточного року (періоду) до його рівня у минулому році (періоді), а відносна величина виконання планового завдання – відношення фактичного показника звітного року (періоду) до планового його рівня за відповідний період [36].

У фінансовому аналізі широкого застосування серед відносних величин набули відсотки, коефіцієнти, індекси. Відсотки широко застосовуються у фінансовому аналізі (одна абсолютна величина ділиться на іншу абсолютну величину і множиться на 100) Коефіцієнти характеризуються відносно величини двох порівнювальних показників, з яких один беруть за одиницю. Індекси – це відносні величини, які характеризують зміни показника, що вивчається в часі або просторі. Їх застосовують для виявлення динаміки різних показників фінансово-господарської діяльності підприємств, виконання планового завдання.

Індексний метод базується на відносних показниках, що виражають співвідношення рівня досліджуваного явища і рівня аналогічного явища, прийнятого в якості бази. Цей метод застосовується при оцінці виконання плану, зміни показників за ряд періодів.

В фінансовому аналізі широко застосовується також метод порівняння. Про застосуванні цього аналізу аналізуючи й показник порівнюється з базовим.

Аналіз різних коефіцієнтів може дати для кваліфікованого аналітика повне уявлення про фінансовий стан підприємства.

Залежно від змісту і завдань аналізу суб'єкти господарювання використовують такі основні інформаційні джерела:

- фінансову звітність;
- статистичну звітність;
- дані внутрішньогосподарського (управлінського) бухгалтерського обліку;
- дані з первинної облікової документації (вибіркові дані);
- експертні оцінки [30, с. 78].

В ринкових умовах господарювання ліквідність і платоспроможність підприємств вважається однією з найважливіших характеристик їх діяльності. Вона визначає не тільки взаємовідносини підприємства з партнерами, суб'єктами фінансового ринку, державою, а й його успішне функціонування чи банкрутство. Результати аналізу ліквідності та платоспроможності цікавлять перш за все кредиторів підприємства, оскільки це дає відповідь на питання про його здатність погасити свої зобов'язання.

Ліквідність підприємства – це його спроможність перетворювати свої активи на гроші для покриття всіх необхідних платежів.

Ліквідність розглядають з двох позицій:

- як час, необхідний для продажу активу;
- як суму, одержану від продажу активу.

Тому, ліквідність – це здатність підприємства перетворювати свої активи в гроші для покриття своїх необхідних платежів в міру настання їх строків та швидкість здійснення цього.

Залежно від рівня ліквідності активи підприємства поділяються на такі групи.

Найбільш ліквідні активи (A_1) – це суми за всіма статтями коштів та їх еквівалентів, тобто гроші, які можна використати для поточних розрахунків. Сюди належать також короткострокові фінансові вкладення, цінні папери, які можна прирівняти до грошей (це рядки 150, 220, 230, 240 другого розділу активу балансу).

Активи, що швидко реалізуються, (A_2) – це активи, для перетворення яких на гроші потрібний певний час. У цю групу включають дебіторську заборгованість (рядки 160 до 220). Ліквідність цих активів є різною і залежить від суб'єктивних та об'єктивних факторів: кваліфікації фінансових працівників, платоспроможності платників, умов видачі кредитів покупцям тощо.

Активи, що реалізуються повільно (A_3), – це статті другого розділу активу балансу, які включають запаси та інші оборотні активи (рядки 100 до 140 включно, а також рядок 250). Запаси не можуть бути продані, поки немає покупця. Інколи певні запаси потребують додаткової обробки для того, щоб їх можна було продати, а на все це потрібен час.

Активи, що важко реалізуються (A_4), – це активи, які передбачено використовувати в господарській діяльності протягом тривалого періоду. У цю групу включають усі статті першого розділу активу балансу („Необоротні активи”).

Перші три групи активів (найбільш ліквідні; активи, що швидко реалізуються; активи, що реалізуються повільно) протягом поточного господарського періоду постійно змінюються і тому належать до поточних активів підприємства.

Пасиви балансу відповідно до зростання строків погашення зобов'язань групуються так:

– негайні пасиви (P_1) – це кредиторська заборгованість (рядки 530 до 610 включно), розрахунки за дивідендами, своєчасно не погашені кредити (за даними додатку до балансу);

короткострокові пасиви (P_2) – це короткострокові кредити банків (рядок 500), поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями

(рядок 510), векселі видані (рядок 520). Для розрахунку основних показників ліквідності можна користуватися інформацією четвертого розділу балансу („Поточні зобов’язання”);

довгострокові пасиви (P_3) – це довгострокові зобов’язання – третій розділ пасиву балансу;

постійні пасиви (P_4) – це статті першого розділу пасиву балансу („Власний капітал”) – (рядок 380, а також рядки 430, 630).

Підприємство буде ліквідним, якщо його поточні активи перевищуватимуть короткострокові зобов’язання. Підприємство може бути ліквідним у більшій чи меншій мірі. Якщо на підприємстві оборотний капітал складається в основному з коштів (грошей) та короткострокової дебіторської заборгованості, то таке підприємство вважають ліквіднішим, ніж те, де оборотний капітал складається в основному із запасів. Для оцінки реального рівня ліквідності підприємства необхідно провести аналіз ліквідності балансу. Аналіз ліквідності підприємства передбачає два такі етапи:

- складання балансу ліквідності;
- розрахунок та аналіз основних показників ліквідності.

Ліквідність балансу – це рівень покриття зобов’язань підприємства його активами, строк перетворення яких на гроші відповідає строкам погашення зобов’язань [81, с. 160].

Проаналізуємо ліквідність балансу ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” за допомогою таблиці 3.3.

Для визначення ліквідності балансу необхідно порівняти підсумки за кожною групою активу і пасиву балансу.

За даними таблиці 3.3 баланс підприємства, що аналізується, є в основному ліквідним, оскільки на кінець звітного періоду задовольняються такі умови:

- найбільш ліквідні активи менші за негайні пасиви;
- активи, що швидко реалізуються, більші за короткострокові пасиви.
- активи, що реалізуються повільно, більші за довгострокові пасиви.

– активи, що важко реалізуються, менші за постійні пасиви.

Таблиця 3.3

Структуризація статей активу і пасиву балансу ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” в 2012 році

тис. грн.

Актив	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Пасив	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Платіжний надлишок або нестача	
						на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду
Найбільш ліквідні активи (А ₁)	460	1498	Негайні пасиви (П ₁)	1290	3741	-830	- 2243
Активи, що швидко реалізуються (А ₂)	1179	1058	Короткострокові пасиви (П ₂)	-	-	1179	1058
Активи, що реалізуються повільно(А ₃)	2628	2113	Довгострокові пасиви (П ₃)	1	-	2627	2113
Активи, що важко реалізуються (А ₄)	4448	6655	Постійні пасиви (П ₄)	7434	7583	- 2986	- 931
Баланс	8725	11324	Баланс	8725	11324	X	X

Другим етапом аналізу ліквідності підприємства є розрахунок та аналіз основних показників ліквідності. Вони застосовуються для оцінки можливостей підприємства виконати свої короткострокові зобов'язання. Показники ліквідності дають уявлення не тільки про платоспроможність підприємства на конкретну дату, а й у випадках надзвичайних ситуацій.

Аналіз показників ліквідності ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” наведено в таблиці 3.4.

Ліквідність підприємства, як відомо, можна оперативно визначити за допомогою коефіцієнтів ліквідності. Коефіцієнти ліквідності можуть бути різними за назвою, але сутність їх в основному однакова як на українських підприємствах, так і в зарубіжних фірмах та компаніях.

**Показники ліквідності ДП „Чортківський комбінат
хлібопродуктів”**

Показник	За нормою	Рівень показника на 31.12.2010 р.	Рівень показника на 31.12.2011 р.	Рівень показника на 31.12.2012 р.
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,5 – 2,5	54,5	3,33	1,25
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6 - 0,8	0,47	0,38	0,78
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2 – 0,25	0,85	0,11	0,32

Коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт покриття, коефіцієнт поточної ліквідності) дає загальну оцінку платоспроможності підприємства і розраховується за формулою:

$$K_{з.л.} = (\text{ф.1 ряд.260} + \text{ряд.270}) / \text{ф.1 ряд.620}$$

Він вимірює загальну ліквідність і показує, якою мірою поточні зобов'язання забезпечуються поточними активами, тобто скільки грошових одиниць поточних активів припадає на одну грошову одиницю поточних зобов'язань. Теоретичне значення цього показника 1,5 – 2,5.

Орієнтовне значення показника може встановлювати і підприємство, виходячи з конкретних умов господарювання і залежно від щоденної потреби підприємства у вільних грошових ресурсах.

Оскільки для ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” коефіцієнт покриття значно перевищує співвідношення 1:1, то можна зробити висновок що підприємство має значні оборотні кошти, сформовані завдяки власним джерелам. З позиції кредиторів підприємства такий варіант формування оборотних коштів є найбільш прийнятним. Проте, з погляду менеджера, значне накопичення запасів на підприємстві, відвернення грошей у дебіторську заборгованість може пояснюватись незадовільним управлінням активами. Скорочення величини коефіцієнта покриття може статися під впливом двох факторів: збільшення поточних активів і значного зростання короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої (проміжної, поточної) ліквідності – цей коефіцієнт за смисловим значенням аналогічний коефіцієнту покриття, тільки він обчислюється для вузкого кола поточних активів, коли з розрахунку виключено найменш ліквідну їх частину – виробничі запаси. Він обчислюється так:

$$K_{ш.л.} = \text{ф.1(ряд.260-ряд.100-ряд.110-ряд.120-ряд.130-ряд.140)}/\text{ф.1 ряд. 620}$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності допомагає оцінити можливість погашення підприємством короткострокових зобов'язань у випадку його критичного стану. Теоретичне значення цього показника встановлено на рівні 0,6–0,8.

Порівнюючи з нормативними показниками, слід зазначити, що даний коефіцієнт за 2012 рік зріс в порівнянні з 2010 роком приблизно на 6% і становив 0,78. Тобто, у разі негайної потреби у коштах підприємство не матиме проблем з переведенням менш ліквідних активів у більш ліквідні. Проте аналізуючи динаміку цього коефіцієнта, слід звернути увагу, що зумовило його зміну. У випадку із ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” зростання коефіцієнта відбулося за рахунок значного збільшення розмірів дебіторської заборгованості. Це, в свою чергу, означає, що деяка частина активів працює не на підприємство, а перебуває в „замороженому” стані. Тобто, навіть значне зростання даного показника не є для підприємства позитивним фактором. Для детальнішого аналізу динаміки цього показника слід розглядати його в тісному взаємозв'язку з динамікою коефіцієнта абсолютної ліквідності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначається за формулою:

$$K_{а.л.} = \text{ф.1 (ряд.220+ряд.230+ряд.240)}/\text{ф.1 ряд.620}$$

Цей коефіцієнт показує, яку частину короткострокових позикових зобов'язань можна за необхідності погасити негайно. Теоретично достатнім значенням для коефіцієнта абсолютної ліквідності є 0,2–0,25. Він є найбільш жорстким критерієм ліквідності підприємства. Зростання цього показника характеризує підприємство з позитивного боку. Для ДП „Чортківський

комбінат хлібопродуктів” цей показник за звітний період становить 0,32. Це означає, що на 32% підприємство може в поточний момент погасити всі свої короткострокові борги і ліквідність вважається високою.

Наявність різних показників ліквідності пояснюється різними інтересами споживачів аналітичної інформації: коефіцієнт абсолютної ліквідності є важливим для постачальників сировини і матеріалів; коефіцієнт швидкої ліквідності – для банків; коефіцієнт поточної ліквідності – для покупців і власників акцій та облігацій підприємства.

Проте ліквідність підприємства зовсім не тотожна його платоспроможності. Так, коефіцієнти ліквідності можуть характеризувати фінансовий стан як задовільний, однак, по суті, ця оцінка буде помилковою, якщо в поточних активах значну питому вагу матимуть неліквідні активи й короткострокова дебіторська заборгованість.

Платоспроможність означає наявність у підприємства коштів і еквівалентів, достатніх для розрахунків з кредиторською заборгованістю, що потребує негайного погашення.

Ознаками платоспроможності є:

- наявність грошей у касі, на поточних рахунках;
- відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Однак наявність тільки незначних залишків грошей на поточних рахунках знову ж таки не означає неплатоспроможності підприємства, бо кошти на поточні рахунки можуть надійти протягом кількох днів [64].

Для оцінки платоспроможності на підприємстві складається платіжний баланс (календар) на будь-яку дату (табл. 3.5). Заведено вважати, що в підприємства на поточному рахунку має бути залишок коштів, який дорівнює різниці між кредиторською заборгованістю всіх видів, строки оплати якої настають протягом певного найближчого періоду (наприклад, тижня або декади) і поточною дебіторською заборгованістю на користь підприємства, платежі за якою очікуються в той самий період.

За даними таблиці видно, що ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” на кінець 2012 року є платоспроможним, оскільки сальдо

знаходиться в пасиві платіжного балансу становить 550 тис. грн., і цей показник має велике значення. Важливу роль в цьому відіграли значний ріст грошових коштів на рахунку підприємства і перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською в сумі 2048 тис. грн.

Таблиця 3.5

**Платіжний баланс ДП „Чортківський комбінат
хлібопродуктів” за 2012 рік**

тис. грн

Актив			Пасив		
наявні кошти для покриття заборгованості	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	негайні та інші платежі	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду
1. Кошти (гроші) та їх еквіваленти	460	1498	1. Заборгованість за позикою	-	-
2. Розрахунки з дебіторами	1038	1693	2. Заборгованість кредиторів	1290	3741
Усього	1498	3191	Усього	1290	3741
Сальдо	208		Сальдо		550
Баланс	8725	11324	Баланс	8725	11324

Оскільки відомо, що оцінка рівня платоспроможності дається за даними балансу на основі характеристики ліквідності оборотних коштів, тобто з урахуванням часу, необхідного для перетворення їх в готівку, то виділяють три рівні платоспроможності підприємства: грошову, розрахункову і ліквідну.

Коефіцієнт грошової платоспроможності визначається відношенням суми залишків за статтями коштів та їх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій до суми залишків за непогашеними кредитами та поточної кредиторської заборгованості:

$$K_{г.л.} = (p. 230 \text{ ф. 1} + p. 240 \text{ ф. 1} + p. 220 \text{ ф. 1}) / p. 620 \text{ ф. 1}$$

Коефіцієнт розрахункової платоспроможності визначається відношенням суми залишків за статтями коштів та їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій, дебіторів, товарів і готової продукції до суми

залишків за непогашеними короткостроковими кредитами та поточної кредиторської заборгованості:

$$K_{p.l.} = p. 260 \text{ ф. 1} / p. 620 \text{ ф. 1}$$

Коефіцієнт ліквідної платоспроможності визначається відношенням загальної суми оборотних (поточних) активів і витрат майбутніх періодів (розділ II + розділ III) до загальної суми зобов'язань і доходів майбутніх періодів:

$$K_{л.п.} = p. 260 \text{ ф. 1} + p. 270 \text{ ф. 1} / p. 480 \text{ ф. 1} + p. 620 \text{ ф. 1} + p. 630 \text{ ф. 1}$$

Розрахуємо вищевказані показники для ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” за 2010-2012 роки.

Результати розрахунків подано у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Показники платоспроможності ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”

Показник	За нормою	Рівень показника на 31.12.2010 р.	Рівень показника на 31.12.2011 р.	Рівень показника на 31.12.2012 р.
Грошова	0,2	21,7	0,37	0,4
Розрахункова	0,5	53,66	3,31	1,25
Ліквідна	0,2	54,52	3,33	1,25

З наведених даних таблиці 3.6 можна зробити наступні висновки:

– коефіцієнт грошової платоспроможності на кінець 2012 року становив 0,4, що вище порівняно з 2011 роком на 0,03. Цей показник свідчить про те, що на кінець 2012 року може бути погашено 40% платіжних зобов'язань підприємства. Це достатній рівень грошової платоспроможності.

– за 2012 рік коефіцієнт розрахункової платоспроможності зменшився в порівнянні з 2011 роком майже вдвічі і наближається до нормативного рівня. Ця позитивна тенденція на кінець періоду, що аналізується, здійснюється за рахунок грошових коштів, дебіторської заборгованості та інших активів–ліквідна платоспроможність за 2010-2012 роки значно перевищувала

одиницю, тобто ліквідна вартість оборотних коштів завжди більша за платіжні зобов'язання.

Аналізуючи стан платоспроможності підприємства, необхідно розглядати причини фінансових труднощів, частоту їх утворення та тривалість прострочених боргів.

Причинами неплатоспроможності можуть бути невиконання плану по виробництву і реалізації продукції, збільшення її собівартості, невиконання плану прибутку, і як результат – нестача власних джерел самофінансування підприємства високий відсоток оподаткування.

Також однією з причин погіршення платоспроможності може бути неправильне використання оборотного капіталу: відволікання засобів у дебіторську заборгованість, вкладання в понадпланові запаси та на інші цілі, які тимчасово не мають джерел фінансування.

Показники, які характеризують ефективність господарської діяльності, які формуються на основі Звіту про фінансові результати запропоновані в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Показники рівня ефективності господарської діяльності

ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”

Показники	На	На	На	Відхилення	
	31.12.2010 року	31.12.2011 року	31.12.2012 року	2012 до 2010	2012 до 2011
1. Коефіцієнт покриття виробничих затрат	1,03	0,85	0,85	- 0,18	-
2. Коефіцієнт окупності витрат	0,97	1,17	1,17	+ 0,2	-
3. Чиста рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції, %	-17,9	0,94	1,4	+ 18,84	+ 0,46

Важливими показниками, які співвідносять витрати і доходи підприємства є коефіцієнти окупності і покриття витрат. Коефіцієнт покриття визначається як відношення витрат підприємства, які формують собівартість

проданої продукції, до суми продажу, одержаної підприємством, і показує, скільки витрат здійснює підприємство щоб одержати одну гривню від продажу.

Коефіцієнт покриття виробничих затрат:

$K(\text{п.в.з}) = \text{Собівартість реалізованої продукції} / \text{Чистий дохід від реалізації продукції}$

$$K(\text{п.в.з}) (2010) = 11051/10760 = 1,03$$

$$K(\text{п.в.з}) (2011) = 12745/14963 = 0,85$$

$$K(\text{п.в.з}) (2012) = 16022/ 18793 = 0,85$$

На підприємстві, робота якого аналізується, в 2012 році дещо поліпшилась окупність витрат в порівнянні з 2010 роком. Як бачимо, для того, щоб одержати 1 грн. чистого доходу виробничі витрати підприємства в 2010 році склали 1,03 грн., а в 2011-2012 роках – 0,85 грн. Тенденція до покращення ефективності господарювання за показником окупності витрат свідчить про досить ефективну роботу спеціалістів ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” по управлінню витратами в сфері виробництва та продажу продукції.

Коефіцієнт окупності витрат є обернений до коефіцієнта покриття витрат, тобто даний коефіцієнт показує, яку суму доходу отримало підприємство на 1 грн. понесених витрат.

$K(\text{о.в.з}) = \text{Чистий дохід від реалізації} / \text{Собівартість реалізованої продукції}$.

Дані показники свідчать, що у 2010 році підприємство на 1 грн. витрат отримувало 0,97 грн. доходу, а вже в 2011-2012 роках цей показник збільшився на 0,2 грн., або 20,6% і становив 1,17 грн. Такі позитивні результати спричинені зростанням доходу в 2012 році в порівнянні з 2010 роком на 9321 тис. грн., або 72,2%, яке змогло компенсувати зростання собівартості продукції на 4971 тис. грн. аналогічно зростання в 2012 році відбулося в порівнянні з 2011 роком.

Чиста рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції відображає скільки припадає прибутку (збитку) від реалізації на одиницю

виручки. Позитивним результатом є збільшення даного показника протягом періодів. Розраховується він наступним чином:

$$П(в.р) = \text{Прибуток (збиток)} / \text{Чистий дохід від реалізації продукції} * 100$$

$$П(в.р) (2007) = (4872,6 / 60169) * 100 = 8,1\%$$

$$П(в.р) (2008) = (9937,6 / 102613,4) * 100 = 9,7\%$$

В 2012 році на підприємстві підвищилась чиста рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції. Якщо в 2010 році цей показник „мінусував” 17,9%, то в 2011 – цей показник становив 0,94%, а в 2022 році – 1,40%. Для підвищення цього показника ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” врахувало наявні резерви у використанні основних засобів, виробничих запасів і трудових ресурсів у господарській діяльності, зниження собівартості і формування цін на продукцію підприємства.

Для систематичного пошуку конкретних джерел та резервів підвищення чистого прибутку на підприємстві слід не рідше одного разу на квартал оцінювати вплив на чистий прибуток підприємства усіх показників та факторів.

Пошук резервів зростання прибутку та напрямів його ефективного формування та використання передбачає насамперед наявність таких умов, як подолання кризи неплатежів, поліпшення ціноутворення, поліпшення управління формуванням і використанням чистого прибутку.

3.3. Вдосконалення формування фінансової звітності за допомогою функціонування програмних технологій

Комп'ютеризація облікових процесів в Україні – один з основних чинників підвищення ефективності виробництва, забезпечення розвитку економіки й техніки нашої країни згідно з вимогами міжнародних стандартів. Разом з тим в цій галузі спостерігається значне відставання від передового світового досвіду. Практично всі вітчизняні технічні і технологічні засоби комп'ютеризації виявилися непридатними для використання в сучасних умовах і змінюються на відповідні зарубіжні зразки, як правило застарілих

типів. Тому проблема комп'ютеризації економіки України має не кількісний характер, а якісний, тобто полягає не в збільшенні кількості апаратних чи технологічних засобів комп'ютеризації, а в їх якісній зміні, зокрема у впровадженні інформаційних систем нового покоління. Одне з провідних місць в управлінні підприємством займає бухгалтер. Він не лише відповідає за ведення бухгалтерського обліку, але і здійснює велику роботу по плануванню, контролю, оцінці господарської діяльності підприємства.

Для удосконалення управління підприємством необхідно використовувати нові методи управління і сучасні технічні засоби побудови інформаційних систем. В першу чергу необхідно провести корінну реконструкцію його технічної і інформаційної бази на основі введення автоматизованої системи обліку, контролю і аудиту. Керівники і фахівці, які пов'язані з конкретним управлінням не можуть обходитися без вірогідної оперативної зовнішньої і внутрішньої інформації при виробленні та прийнятті управлінських рішень, які спрямовані на покращення виробничої, господарської діяльності керованого ними суб'єкта управління. Діючі системи автоматизованої або машинної обробки економічної інформації забезпечують внутрішньою інформацією лише бухгалтерський облік, статистику, складання зведеної звітності, тощо. А тому необхідну інформацію для вироблення та прийняття управлінських рішень керівники здебільшого вимушені збирати і обробляти вручну або іншим неефективним способом. При виконанні такої технічної роботи – а вона дорого коштує і забирає багато часу – їм не вистачає інколи часу для оперативного аналізу процесів, які відбуваються на ринку та у виробничо-господарській діяльності, тому вони наспіх підготовлюють управлінські рішення, які не завжди оптимальні і ефективні. Врешті зазнають збитків виробництво та інші ланки, що за умов ринкових відносин призводить об'єкт управління до банкрутства [68, с. 285].

Для того, щоб підвищити оперативність і покращити якість управління, а також щоб постійно вдосконалювати методи управління, потрібно забезпечувати керівників своєчасною і об'єктивно необхідною інформацією

зовнішнього і внутрішнього характеру, яку б вони використовували при виробленні та прийнятті управлінських рішень.

При аудиті фінансової звітності підприємства використовують зведені форми та звітні дані бухгалтерського обліку, які в свою чергу базуються на первинному та поточному обліку. Рішення задач складання звітності базується на первинній інформації, що виникає в процесі фінансово-господарської діяльності, а також на інформації, яка повністю формується в процесі рішення задач інших ділянок обліку. АРМ бухгалтера зведеного обліку і складання звітності передбачає відображення господарських операцій, що змінюють стан коштів підприємства, і їх джерел на рахунках бухгалтерського обліку, які служать засобом економічного групування господарських засобів і джерел, виражених в грошовому і натуральному вигляді, і дозволяють отримати у зручному вигляді інформацію, необхідну для управління підприємством. При цьому використовують дві взаємопов'язані рахунків бухгалтерського обліку – по синтетичним і аналітичним рахункам, що відрізняються ступенем деталізації обліку засобів і джерел, що має важливе значення як для посилення контролю за правильністю самого обліку, так і для ефективного використання інформації в управлінні підприємством. Поряд з відображенням господарської діяльності підприємства комплекс задач зведеного обліку забезпечує автоматизоване складання бухгалтерського балансу і звітності, що являє собою заключний етап облікового процесу і виконується по закінченні звітного періоду.

Раціональна організація синтетичного і аналітичного обліку господарських операцій із застосуванням АРМ бухгалтера забезпечує:

- контроль за рухом статутного фонду в частині основних і оборотних засобів підприємства;

- контроль за утворенням і порядком використання амортизаційного фонду, єдиного фонду оплати праці, фондів соціального розвитку і спеціального призначення;

- збереження грошових коштів і контроль за використанням їх по цільовому призначенню;
- виявлення фінансових результатів діяльності підприємства і контроль за розподілом доходу;
- систематизацію і узагальнення даних про виробничо-господарську діяльність підприємства в аналітичному і синтетичному розрізах для прийняття управлінських рішень [76, с. 328].

Вирішення завдань зведеного обліку і складання звітності базується на первинній інформації, що виникає в процесі фінансово-господарської діяльності, а також на інформації, яка повністю формується в процесі рішення задач інших ділянок обліку:

- інформація про облік основних засобів;
- інформація про облік матеріальних цінностей;
- інформація про облік готової продукції, її відвантаження і реалізації;
- інформація про облік фінансово-господарських операцій;
- інформація про облік праці і заробітної плати;
- інформація про облік витрат на виробництво [76, с. 330].

Завершальним етапом процесів аналізу та аудиту є оформлення результатів. При обліку це – звітні бухгалтерські форми та інші документи, встановлені законодавчо. При контролі та аудиті – безтекстові таблиці, малюнки, креслення, схеми, графіки, акти перевірки, оцінкові і експертні висновки, тощо.

Обліковий процес поділяється на три етапи:

Первинний облік – це первинне спостереження і фіксація у носіях облікової інформації – документах. На підприємстві проведено комп'ютерну мережу за допомогою якої всі первинні явища автоматично заносяться до реєстрів бухгалтерського обліку, при необхідності їх роздруковують.

Поточний облік – це реєстрація первинних даних у системі рахунків. На ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” при поточному обліку здійснюється перевірка введених первинних даних які автоматично

розносяться по рахунках, а також вносяться ті господарські операції які відбуваються за межами підприємства (внесення банківських виписок, тощо).

Підсумковий облік – це заключний етап, який можна охарактеризувати як упорядковану сукупність операцій з формувань показників, що відображують результати виробничої і господарської діяльності підприємства за певний період.

Створення форм документів формування різних первинних, проміжних та підсумкових даних та показників, складання звітності пов'язані з великою кількістю операцій, у здійсненні яких беруть участь багато виконавців. Це потребує заздалегідь продуманої системи їхніх дій і процедур руху облікової інформації як у просторі так і в часі. Упорядкування цього процесу, тобто руху документів та виконання різних робіт, у практиці називають документооборотом. Основне завдання організації руху документів у обліковому процесі – це оптимізація каналів передавання та зв'язку облікових осередків-виконавців. Ці канали зв'язку можуть бути представлені з різним ступенем агрегування – від фіксації кожного окремого носія облікової інформації до узагальненої характеристики потоків інформації.

Контрольний процес складається з великої кількості операцій. Контрольна операція – це дія над економічними даними з метою одержання різних проміжних і кінцевих показників, придатних для оцінки результатів роботи. Аналітичний процес як технологічна сукупність складається з кількох видів самостійних робіт, кожний із яких в свою чергу, поділяються на самостійні операції.

Операції, що використовуються в аналітичному процесі, поділяються на три типи: механічні, переробні та творчі. Типи операцій дають змогу визначити три види організаційних місць роботи - виконавчі пости: для висококваліфікованих спеціалістів, для спеціалістів середнього рівня і для технічних виконавців.

Співвідношення різних операцій формує аналітичну інформаційну базу, кілька аналітичних фах формують етап аналітичного процесу.

Організаційно аналітичний процес як технологічна сукупність складається з трьох етапів: підготовчого, аналітичної обробки та заключного.

На кожному етапі об'єктами організації аналітичного процесу є аналітичні номенклатури, носії аналітичних номенклатур, рух носіїв аналітичної номенклатури у процесі обробки та формування показників, забезпечення аналітичного процесу.

При узагальнені аналітичної інформації дають оцінку результатів діяльності господарства, його рентабельності, платоспроможності, виявляють резерви виробництва, упущення, розробляють рекомендації. Основне в узагальнені – висновки та пропозиції, спрямовані на поліпшення роботи господарства. Створення інформаційних систем підприємства в цілому та інформаційні системи обліку приводить до появи нових організаційно-виробничих відносин та до змін вже діючих. Ці відношення закріплюються у відповідних правових нормах та нормативних актах.

Застосування Персональних електронних обчислювальних машин і функціонування АРМ в основному впливають на зміну інформаційних функцій бухгалтерії: автоматизоване ведення даних, широке використання розподільчої бази даних, автоматизований контроль інформації, організація облікової інформації для контролю і аналізу, тощо. Це впливає на особливості організації виробництва і ступінь автоматизації його, розміри і структуру підприємства, його спеціалізацію, рівень підготовки і ділової здібності персоналу тощо.

Організацію облікового процесу в умовах функціонування АРМ бухгалтера необхідно розглядати через призму здійснення облікових функцій. До цих функцій відноситься формування інформації для подальшого використання, координація, тобто формується технологічні ланцюжки або набір відповідних технологічних операцій із зазначенням послідовності їх виконання. При цьому слід врахувати, що необхідно забезпечити одержання інформації, яка дає змогу здійснювати контроль в управлінні процесом, а також технологічний ланцюжок має бути лінійним, тобто слід уникати повторного надходження інформації на одне АРМ.

Висновки до розділу III

Систематизована і узагальнена методика аналізу фінансової звітності (балансу підприємства та звіту про фінансові результати), що запропонована в магістерській роботі, дозволить раціонально організувати роботу працівників бухгалтерської служби і найбільш повно і ефективно зробити перевірку повноти і достовірності фінансової звітності, а також результати дослідження організації і методики аудиту у ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” дозволяють сформулювати наступні висновки:

1. В умовах ринкової економіки підприємницька діяльність є справою ризиковою. Підприємства повинні постійно здійснювати контроль за наявністю і ефективним використанням капіталу, так як мають постійну небезпеку їх втратити і стати банкрутом. Тому постійний контроль за фінансовим станом є надійною запорукою ефективності і стабільної діяльності підприємства.

2. В роботі обґрунтована система показників ліквідності (можливості підприємства терміново погасити короткострокові зобов'язання), застосування яких дає можливість постійно здійснювати контроль фінансового стану підприємства.

3. Система показників рентабельності і ефективності діяльності підприємства, згрупована в роботі, рекомендується до застосування на підприємствах з метою економічного аналізу ефективності використання запозичених ресурсів і спожитих ресурсів (затрат).

4. Організація системи контролю залежить, насамперед, від масштабів та організаційної структури підприємства і системи управління, а також від особливостей економічного суб'єкта та вимог його керівника і власника, які передбачені в договорі.

5. Організація внутрішнього аудиторського контролю в практиці управління пов'язана з питаннями оптимального застосування його організаційних форм. Тому, роблячи ставку на нього, необхідно розраховувати ефект від його застосування.

ВИСНОВКИ

Проведені в магістерській роботі дослідження організації формування та аудиту фінансової звітності й аналіз фінансового стану ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”, дозволили зробити наступні висновки:

1. Особливості ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні закріплені у Законі „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 року з наступними змінами і доповненнями, а також у національних П(С)БО.

2. Основними принципами бухгалтерського обліку і фінансової звітності є: принцип автономності, принцип безперервності, принцип єдиного грошового вимірника, принцип історичної (фактичної) собівартості, принцип обачності, принцип нарахування та відповідності доходів та витрат, принцип періодичності, принцип повного висвітлення, принцип послідовності, принцип превалювання сутності над формою.

3. Звітність – це впорядкована система взаємопов’язаних економічних показників, що відображають умови і результати виробничої і фінансово-господарської діяльності підприємства, його фінансовий стан за звітний період і сукупність способів та прийомів узагальнення даних поточного обліку.

Бухгалтерська звітність – звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

4. Основними вимогами до звітності є: обов’язковість подання звітності, державне регламентування звітності, доречність інформації, достовірність звітності, своєчасність подання звітності, методологічна єдність розрахунків показників звітності, порівнянність показників звітності,

простота і ясність звітності, доступність і гласність звітності, раціональність звітності, економічність і дієвість звітності.

5. Систематизована і узагальнена класифікація різних видів звітності дає можливість ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” правильно і раціонально її організовувати та своєчасно забезпечувати власників і органи управління інформацією для прийняття своєчасних і правильних управлінських рішень.

6. Вдосконалення форм, структури і повноти фінансової звітності підприємств України, що відбулося в 2013 році на основі з метою відповідності її міжнародним стандартам і нормам дає можливість уніфікувати фінансову звітність з метою задоволення всіх користувачів в необхідній інформації.

7. Систематизована і узагальнена методика аналізу фінансової звітності ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” (балансу та звіту про фінансові результати), що запропонована в магістерській роботі, дозволить раціонально організувати роботу працівників бухгалтерської служби і найбільш повно і ефективно зробити перевірку повноти і достовірності фінансової звітності.

8. В умовах ринкової економіки підприємницька діяльність є справою ризиковою. Підприємства повинні постійно здійснювати контроль за наявністю і ефективним використанням капіталу, так як мають постійну небезпеку їх втратити і стати банкрутом. Тому постійний контроль за фінансовим станом є надійною запорукою ефективності і стабільної діяльності підприємства.

9. В магістерській роботі наведена система показників фінансової стійкості ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів” та обґрунтована система показників ліквідності (можливості підприємства терміново погасити короткострокові зобов'язання), застосування яких дає можливість постійно здійснювати контроль фінансового стану підприємства .

Проведені в магістерській роботі дослідження і розроблені на їх підставі висновки і пропозиції сприятимуть покращенню роботи по організації, складанню та аудиту фінансової звітності, економічного аналізу фінансового стану ДП „Чортківський комбінат хлібопродуктів”. Це сприятиме підвищенню ефективності управління, зближенню з міжнародною практикою контрольних та інформаційних функцій звітності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Буряк П.Ю. Фінансово-економічний аналіз [Підручник] / П.Ю. Буряк, М.В. Римар, М.Т. Биць– К.: ВД „Професіонал”, 2010 – 528 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Аудит [Підручник] / Ф.Ф. Бутинець – Житомир: ПП „Рута”, 2008 – 672 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік [Підручник] / Ф.Ф. Бутинець – Житомир: ЖІТІ, 2006 – 608с.
4. Бухгалтерський облік: нормативна база / Уклад. О. Піроженко. – 8-ме вид., перероб. і доп – Х.: Фактор, 2009. – 292с.
5. Бутинець Ф. Ф. Звітність підприємства – 3-тє видання / Ф.Ф. Бутинець – Житомир. держ. технол. університет, 2008. – 428 с.
6. Верига Ю. А. Звітність підприємств / Ю. А. Верига, Д. М. Фесенко – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 656 с.
7. Германчук Г.О. Інформація за сегментами – нова форма фінансової звітності // Становлення та розвиток обліку, контролю і аналізу в Україні Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції – К.: КНЕУ, 2006. – С. 35-40
8. Голов С.Ф. Фінансовий облік: [Підручник] / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко, І.Ю. Кравченко.– К.: Лібра, 2005. – 976 с.
9. Гончарук Я.А. Аудит: [Навчальний посібник] – 3-тє видання, перероблене і доповнене / Гончарук Я.А., Рудницький В.С. – К.: Знання, 2007. – 433 с.
10. Голов С.Ф. Гармонізація фінансової звітності відповідно до плану дій „Україна – ЄС” // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. — № 4. – С.7-12.
11. Голов С. Международные стандарты финансовой отчетности // Финансовый директор. – 2003. – № 4 – с. 43-47.
12. Голов С. Ф. Фінансовий облік [Підручник] / С.Ф. Голов – К.: Лібра, – 2005. – 976 с.

13. Голов С. Ф. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку Перекл. з англ.; – К., 2000. – 1272 с.
14. Голов С.Ф. Трансформація фінансової звітності українських підприємств у фінансову звітність за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку: методичні рекомендації / С.Ф. Голов – Вінниця: Консоль, 2008. – 362 с.
15. Гусякова Т.И. Учёт и отчётность на хлебопекарных предприятиях потребительской кооперации / Т.И. Гусякова– М.: Экономика, 2010. – 144 с.
16. Давидов Г.М. Аудит [Навч. посіб] Давидов – 2-е вид., перероб. і доп. / Г.М. – К.: Знання, 2008. – 359 с.
17. Дорош Н.І. Аудит: Методологія і організація / Н.І. Дорош – К.: Знання, 2009. – 359 с.
18. Делегація Європейської комісії в Україні Молдові та Білорусії Посібник з бухгалтерського обліку – К: МПП „Селко”, 2004. – 554 с.
19. Жук В. М. Реформування бухгалтерського обліку та звітності / В.М. Жук // Облік і фінанси АПК. – 2009. – № 3. – с. 4-14.
20. Закон України „Про податок на додану вартість” № 168/97-ВР від 3 квітня 1997 р., зі змінами і доповненнями.
21. Закон України „Про внесення змін до Закону України „Про аудиторську діяльність” Затверджений Верховною Радою України від 06.07.2005 р., №2738-IV.
22. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” № 996-XIV від 16 липня 1999 р. (із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 11.05.2000 р. № 1707-III, від 08.06.2000 р. № 1807-III, від 22.06.2000 р. № 1829-III).
23. Закон України „Про аудиторську діяльність” від 22.04. 1993р. № 326-XII зі змінами і доповненнями.
24. Закон України „Про господарські товариства” від 19.09.1991р.
25. Зоріна В. Н., Осадча Т. С., Зорін Г. Г. Фінансова звітність підприємств - Київ: Центр навчальної літератури, 2005. - 200 с.

26. Інструкція №291 Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Мінфіну України від 30.11.1999р.
27. Інструкція Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 11.30.99 №291.
28. Калашник М. І. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні – Збірник нормативно – правових актів / М. І. Калашник – К: Атіка, 2008. – 800 с.
29. Кім Г. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення [Навч. посібник] / Г. Кім, В.В. Сопко – Київ, 2004 – 292 с.
30. Кужельний М.В. Контроль фінансової звітності та правильності її складання: [Навч. метод. Посібник] / М.В. Кужельний, Є.В. Калюга, О.В. Калюга – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2008. – 240 с.
31. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту [Навч. посібник] – 3-е вид. / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча – К.: Каравела, 2006. – 560 с.
32. Куценко В.А. Розкриття інформації у примітках до фінансових звітів / Облік і контроль на підприємствах АПК: стане та перспективи розвитку Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції – К.: КНЕУ, – 2007. – С. 89-92
33. Кузнєцова С. Реформування національної фінансової звітності: примітки до звітів / С. Кузнєцова // Бухгалтерський облік і аудит –2007, – № 7, – С. 46-50.
34. Лень В. С. Звітність підприємств – [Підручник] / В. С. Лень, В. В. Гливенко, М. П. Бочок – К.: Знання-Прес, 2004, – 474 с.
35. Лозовецький Д.С. Принципи підготовки та складання фінансової звітності згідно з вимогами концептуальної основи МСФЗ / Д.С. Лозовецький / Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., (29-30 листопада 2012 рр). – Тернопіль : ТНЕУ, 2012. – С. 133-136.

36. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності. затверджені Наказом Мінфіну від 28.03.2013 р. №433
37. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства [Навч. посіб.] / В.О. Мец– К.: Вища школа, 2010. – 278 с.
38. Михайлюк О. Як читати і аналізувати фінансову звітність / О. Михайлюк – К.: Міжнародна фінансова корпорація, – 2009. – 108 с.
39. Міжнародні стандарти аудиту № 700 „Аудиторський висновок про фінансову звітність”
40. Морозова Ж. А. Международные стандарты финансовой отчетности / Морозова Ж. А. – М.: Бератор – Прес, 2002. – 256 с.
41. Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.2000 р. № 302 „Про Примітки до річної фінансової звітності” (із змінами і доповненнями).
42. Наказ Міністерства фінансів України „Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування” від 30.11.99 №291.
43. Нашкерська Г. В. Бухгалтерський облік [Навч. посібник] / Г. В. Нашкерська– К.: Центр навчальної літератури, 2007 – 464 с.
44. Островська О. Оцінка фінансового стану підприємств в умовах стандартизації фінансової звітності / О. Островська // Бухгалтерський облік і аудит, –2007, – № 2, – С. 28-35.
45. Павловські О. В. Удосконалення методів аналізу фінансового стану підприємств / О. В. Павловські // Фінанси України. – 2001. – № 11. – С. 54-60.
46. Петрик О.А. Організація та методика аудиту підприємницької діяльності [Навч. посіб.] / О.А. Петрик, В.Я Савченко Д.Є. Свідерський За ред. О.А. Петрик. – К.: КНЕУ, 2008 – 472 с.
47. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку – 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999р. №87.

48. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку – 2 „Баланс”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999р. №87.
49. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку – 3 „Звіт про фінансові результати”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999р. №87, із змінами і доповненнями.
50. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку – 4 „Звіт про рух грошових коштів”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999р. №87, із змінами і доповненнями.
51. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку – 5 „Звіт про власний капітал”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999р. №87, із змінами і доповненнями.
52. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку – 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28 травня 1999р. №137.
53. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку – 12 „Фінансові інвестиції”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 26 квітня 2000р. №91.
54. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку – 29 „Фінансова звітність за сегментами”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 19 травня 2005 р. N 412.
55. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 20 „Консолідована фінансова звітність”, затверджене Наказом Міністерства фінансів України 19.05.2005 № 412 та зареєстроване в Міністерстві юстиції України 3 червня 2005р. за № 621/10901.
56. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 „Витрати”.; (затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.1999 р.; зареєстровано в Міністерстві юстиції України за № 27/4248 від 19.01.2000р.).

57. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку: Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 24.03.95р. № 88.
58. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку подання фінансової звітності” від 28 лютого 2000 року № 419 (із змінами та доповненнями).
59. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження заходів щодо реалізації основних напрямів розвитку фондового ринку на 2001-2005 р.р.” від 14 серпня 2001 року № 1046.
60. Проданчук М. А. До методики складання Звіту про рух грошових коштів / М. А. Проданчук // Економіка АПК. – 2007. – № 2. – С. 64-69.
61. Проданчук М. А. Удосконалення форми Звіту про фінансові результати / М. А. Проданчук // Економіка АПК. – 2004. – № 8. – С. 99-103.
62. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затвердженими наказом Міністерства економіки України від 19 січня 2006 року № 14.
63. Проект Тасіс Європейського союзу „Навчальна програма з бухгалтерського обліку в Україні” – Фінансова звітність за Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку – 273 с..
64. Риндя А. Річна фінансова звітність / А. Риндя // Податки та бухгалтерський облік, 2005, – №12, – С. 2-6.
65. Рудницький В.С. Внутрішній аудит / В.С. Рудницький – Тернопіль, 2010. – 236 с.
66. Сахарцева І. І. Основи складання бухгалтерської фінансової звітності за вимогами Національних стандартів України / І. І. Сахарцева – К.: Кондор, 2003. – 614 с.
67. Сагайдак Р.А. Організація системи внутрішнього контролю фінансової звітності в акціонерних товариствах / Р.А. Сагайдак

- Н.Р. Домбровська / Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., (29-30 листопада 2012 рр). – Тернопіль : ТНЕУ, 2012. – С.242-245.
68. Скотнікова Л. П. Бухгалтерський облік і фінансова звітність на підприємстві / Л. П. Скотнікова, Т.А. Миланич, О. О. Солодовнік – Х.: Інжек, 2009. – 328 с.
69. Сопко В.В., Завгородній В.С. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: [Підручник] / В.В. Сопко, В.С. Завгородній – К.: КНЕУ, 2000. – 260 с.
70. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність [Підручник] – К.: Алерта, 2006 – 1080 с.
71. Тріль С.Р. До питання класифікації витрат в сучасних умовах господарювання // Наукові записки. – 2004, – №7, – С. 166.
72. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія: [Підручник] – К.:Знання-прес, 2002. – 253с.
73. Фінансова звітність за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Практичний посібник – Д.ООО „Баланс-Клуб”, 2000. – 368 с.
74. Хомин П.Я. Формування звітності в підсистемах фінансового, управлінського й податкового обліку: [Монографія] – Тернопіль: Економічна думка, 2004 – 288 с.
75. Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз [Навч. посібник] / Ю. С. Цал-Цалко – Київ: ЦУЛ, 2007. – 360 с.
76. Чабанова Н.В. Бухгалтерський фінансовий облік: [Посібник] / Н.В. Чабанова, Ю.А. Василенко – К.: Видавничий центр „Академія”, 2012. – 672 с.
77. Чижевська Л. В. Звітність підприємства: [Навчальний посібник] / Л. В. Чижевська, В. М. Пархоменко, М. М. Кривошії – Житомир: ЖІТІ. 2008. – 436 с.
78. Церетелі Л. Облік запасів / Л. Церетелі // Вісник податкової служби

- України. – 2005. – №8. – С. 55-59.
79. Юрченко К. Облік витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції у промисловості за П(С)БО / К. Юрченко // Вісник податкової служби України. – 2007. – №30. – С. 62-64.
80. Яновська Н. Витрати підприємства: довідник бухгалтера / Н. Яновська // Податки та бухгалтерський облік. – 2005, – №11. – С. 13-16
81. Яровий Р. А. Організація фінансової звітності та аналіз фінансового стану промислового підприємства // Реформування обліку в аграрних підприємствах в умовах ринкової економіки: Тези доп. Всеукр. наук. студ. конф. 18 квіт. 2008 р. – К.: КНЕУ, – 2008. – С. 159-161.